

Əsərdə güclü simvolikadan istifadə olunub.

Psixoloji gərginlik yaradan səhnələr olduğuna görə
16 yaşdan aşağı oxuculara tövsiyə olunmur.

Rövşən Abdullaoglu

ABADDON

İntellektual psixoloji detektiv

Qədim irs gərək Qala

Bakı – 2021

Müəllif : **Rövşən Abdullaoğlu**
Redaktorlar: **Sevda Məmmədova**
Könül Hacıyeva
Korrektor: **Aygül Mirzəyeva**
Son oxunuş: **Günel Kamal**
Buraxılışa məsul: **Şöhlət İxtiyaroglu**

ABADDON

Bakı, “Qədim Qala” Nəşriyyat evi, 2021, 408 səh.

Mətbəə: Nurlar NPM

Çap tarixi: 05.01.2021

Sifariş: 001/21 (01)

ISBN: 978 - 9952 - 8078 - 5 - 1

© “Qədim Qala”, 2021

Kitabın bütün hüquqları qorunur.

Tel.: (+994 55) 404 31 32

office@qedimqala.az, qedim.qala@gmail.com

www.qedimqala.az

“

Ara verməyən İrlandiya yağışlarının məcrasından çıxardığı dağ çayı bu dəfə sahilə fərqli bir şey atıb – dəhşətli işgəncələrdən tanınmaz hala düşmüş gənc qadın cəsədi. Və bu, məşhur “Titanik” gəmisinin son dayanacağı olmuş balaca liman şəhərinin hüzurunu pozan artıq altıncı bənzər qətl hadisəsidir. Cani zövqlü bir oyun oynayır: oxşar zahiri gözəlliyə malik olan qadınları böyük səylə seçir, aqlasığız işgəncələr verdikdən sonra ayda birini ən dəhşətli üsulla qətlə yetirir. Bütün cəsədlərdə öz imzasını qoymağı, hətta ara-sıra həyat fəlsəfəsi ilə bağlı nəsihət məktubları yazmayı da unutmur.

Caninin tapılması üçün paytaxt Dublindən Korka göndərilmiş canlı əfsanə müstəntiq Şon Onilin qarşısında çətin sual dayanır: silsilə qatil kimdir? İllər öncə yoxa çıxmış kriminal avtoritet, hər gün üzləşdiyi insanların arasında maskalanmış psixopat, yoxsa qaranlıq dünyadan təşrif buyurmuş qorxunc cəhənnəm əcinnəsinin özü? Bütün nəzərlər fokusunun şlyapadan dovşan çıxaran sağ əlinə zilləndiyi zaman müstəntiq diqqətdən kənardə qalan sol əli izləyə biləcəkmi?

Mündəricat

“Abaddon” romanı dünyanın məşhur ədəbi tənqid qurumlarının gözü ilə	10
Abaddon – cəhənnəm mələyi	15
Vadjet – Tanrı Horun gözü	17
Qanla çəkilmiş göz rəsmi	23
Silsilə qatil	27
Əyləncəli yas mərasimi	42
İblisin rəqəmi	46
Qatilin məktubu	57
Çəkic Ceymsin bacısı oğlu	62
Qorxu peyvəndi	74
Qul psixologiyası	82
“Luzitaniya” gəmisinin sırrı	88
Spayk adasının kədərli tarixi	95
Qaradaban müstəntiq	101
Cəhənnəmdən gəlmış insan	104
Gözlənilməz görüş	108
Dost qazandıran pitbul	111
On dəfə tüpür, sonra da on dəfə qışqr!	116
Dönüş nöqtəsi	119
Üç dost üçün tək oturacaq	123
Kilsə-pabda parti	129
Osrayqe, yaxud canavara çevrilmiş tayfa	133
“Heç nə” yaranan rəssam	137

Səmtsizlik effekti	142
Təhlükəli sevgi testi.....	145
Blarnı qəsrinin sirri	151
Başlanğıcda kəlam var idi.....	158
Şeol – zülmətlər aləmi	165
Dərdə dəyməyən əmioğlu	170
“Mis baş” və “İşığın imperiyası”	174
Dünyanın ən son dayanacağı	181
Qaymaqlı alma keksinin tarixçəsi	190
Qaf dağının əfsanəvi Simurq quşu	195
Dolabdan sonrakı həyat	199
Maykl Birnin evində əcinnələr var	206
Parapraksis, yaxud dil sürüşməsi.....	209
Evli kişinin qəribə xoşbəxtliyi	213
Kormaka üç sual	217
Aşıq olmuş psixoloq üçün terapiya	225
Gecə qonağı.....	229
Kerri marşrutu ilə gəzinti.....	234
Həqiqi ağrı	238
Məhəmməd Əli və İrlandiya.....	242
Venesiya karnavallarının mahiyəti	245
Sevgidən nifrətə gedən yol	250
Günəşti qucaqlamaq	256
İnsana vətənini nə qədər pul sevdirə bilər?	260
Klif.....	265
Kennedinin əlini sixmiş qəribə qoca	269
Klounun ilk tamaşası	274
Lak Leyn gölündə növbəti sınaq.....	279

Şonla Şonun dialoqu	283
Çoxsimalı tanrı Brahma	286
Turşu çəlləyində bitən ömür	289
Psixologiyada ən az öyrənilmiş xəstəlik	292
Quyunun dibindən göndərilmiş məktub	297
İnsanı qatil edən yuxu	301
Bir bədəndə neçə şəxsiyyət gizlənə bilər?	308
Hipnoz altında sirlər açılır	314
Çəyirkənlərlə dolu zirzəmi	319
Sol əl sağ ələ qarşı	323
Qanla yoğrulmuş xəmir	329
Yetmiş beş əsgər	334
Kro Patrikin zirvəsindəki naməlum insanlar	339
Bru-Na-Boyndakı qırx qəbir və zamansız gecə	343
Beel-Zebubu ram et!	349
Osrayqə canavarının izi ilə	353
Duilio Loy	357
Zeronun mağarası	364
Xain kimdir?	369
Sən mənsən, mən də sənəm	374
Nəhənglər vadisində son qarışlaşma	379
Moher qayalarına dönüş	383
Qurd çəqqalı xoşlamaz, amma	391
Qəssabın tövbəsi	399

“Abaddon” romanı dünyanın məşhur ədəbi tənqid qurumlarının gözü ilə

“

Zülmət əcinnələrin hakim kəsildiyi sadist silsilə qatil Rövşən Abdullaoğlunun qorxu və həyəcan dolu yeni psixoloji romanı olan “Abaddon”un səhifələrində məskunlaşır. Tutqun Kork şəhərində cərəyan edən hadisələrdən danışan, lakin oxucunu daha dərin zülmət aləmlərə qərq edən bu detektiv əsər möhtəşəm nəşr nümunəsidir.

Səlis şəkildə qələmə alınmış əsərdə ardıcılıq qorunub. Süjet ilə həmişə dəqiq uzlaşan mətnə bir qədər həqiqət, bir qədər əfsanələr və bir qədər də sərt irland reallığının sırlı ab-havası rəng qatır. Bu kiçik detalların təsviri istənilən yazıçı üçün təqdirəlayıqdır, azərbaycanlı müəllifin qələmindən isə xüsusilə heyrətamızdır. Romanı irland həyatının dalğalarında xeyli zaman keçirmiş birinin qələmə aldığı aşkar hiss olunur.

Bu əsər psixoloji trillerdən daha artığıdır – burada mədəni önyarğılar, psixi sağlamlıq, hakimiyyət uğrunda mübarizənin təbiəti, təhrif olunmuş əxlaqi çizgilər, incəsənət, mifologiya, elm və bir çox başqa sahələrə də toxunular. Mövzu rəngarəngliyi olduğu üçün Abdullaoğlu təhkiyəyə əsas istiqamətə qayıtmazdan əvvəl müxtəlif məcralarda müəyyən qədər sərbəst dolaşmaq ixtiyarı verir. Bu da mətnə cazibədar ahəng qatır və hansı detalın daha önəmlı olduğunu müəyyən etmək mümkün olmadığından oxucunu sonadək müdhiş intizarda saxlayır.

Əhvalat zəngin və sürükleyicidir, bu qeyri-adi hekayəni, həqiqətən, oxumağa dəyər. Səhifələr çevrildikcə bizi cəhənnəmin təbəqələrinə daha da qərq edən “Abaddon” daim yenilikçi və sərrast söz ustasından növbəti təsirli yaradıcılıq nümunəsidir.

“Self-Publishing Review”,
*Peşəkar ədəbi tənqid və redaktə xidmətləri təklif edən,
kitablarla bağlı rəylər, məqalələr və
yenilikləri dərc edən mötəbər ədəbi qurum.
Fəaliyyəti haqqında “The Guardian”,
“The Huffington Post”, “Writer's Digest”,
“Forbes” və “The New York Times” kimi nəhəng
mətbuat orqanlarında bəhs edilmiş və
xidmətləri tövsiya edilmişdir.*

“

Süjet orijinal, üslub çalarları arasındaki keçidlər xeyli unikaldır. Şon və Erin obrazları çox aydın, eyni zamanda ol-duqca mürəkkəbdir. Onların dialoqları xoş təəssürat yaradır. Nəşr sadə dillə qələmə alınıb, İrlandiya təbiətinin təsvirləri çox gözəldir.

“BookLife”,

1872-ci ildən fəaliyyət göstərən, “kitab dünyasının İncili” kimi tanınmış “Publishers Weekly” – kitab nəşri və satışı üzrə beynəlxalq mətbuat orqanının müstəqil nəşrlər üçün ayrılmış qolu. “Publishers Weekly” şirkətinin dəstəyi ilə bədii və qeyri-bədii ədəbiyyat üzrə illik “BookLife Prize” müsabiqəsi keçirilir.

“

Psixoloji roman İrlandiya həyatını canlandırır. Amansız qatilin ovuna çıxmış müstəntiq və psixoloq arasında romantik münasibətlər yaranır. Abdullaoglu Kork şəhərinin və bir çox tanınmış yerlərin parlaq portretini təqdim edir. Qətlərin qorxunc təbiəti bu janrıñ pərəstişkarlarına hakim kəsilərək onları öz ardınca sürükleyəcək.

“Kirkus Book Reviews”,

Nyu-Yorkda yerləşən, ədəbi tənqid sahəsində səksən illik təcrübəsi olan, il ərzində 7000-10000 yeni kitabı dəyərləndirən, ən böyük mükafat fonduna sahib ədəbi müsabiqələrdən birinin təsisçisi olan ədəbi qurum

ABADDON

Abaddon – cəhənnəm mələyi

Abaddon ibrani dilindən tərcümədə “həlak edən”, “yoxluq” mənalarını verir. Bu ad Əhdi-ətiqdə cəhənnəmin ən pis yerlərindən birinin adıdır. Bəzi mənbələrdə cəhənnəmin ən qorxulu əcinnələrindən birinin adı kimi də qeyd olunur. O, yeddinci dərəcədə duran atəş əcinnələrinin ağasıdır. Bəzi hallarda, hətta İblisə belə tabe olmaqdan boyun qaçırar.

Abaddon adı Müqəddəs Kitabda cəhənnəmlə, ya da ölümlə birgə çəkilir. Bununla da onun ölüm, müharibə, əzab və atəş gətirdiyinə işarə olunur.

Abaddon insanın yanına öz elçisini göndərər. O elçi insana Abaddonun nəfəsini üfürər və onu məst edər. Məst olmuş insan bir çox hissəyə parçalanar. Abaddonun nəfəsi üfürülmüş insan yuxuya gedər və hissələrə ayrılmış parçaları bədəni idarə edər. Hissələr artıq əvvəlki şəxsin deyil, Abaddonun hakimiyyəti altında cəmləşər. Ruha o hakim olar və əvvəlki insandan əsər-əlamət qalmaz. Və o insanların qayıdışı bir daha mümkün olmaz.

Vadjet – Tanrı Horun gözü

1999-cu il, oktyabrın 15-i. İrlandiya, Kork şəhəri. Səhər saat 8:00.

– Heç nəyə əl vurmayın! – qardalardan¹ biri Li çayından tapılmış cəsədin ətrafına toplaşmış insanlara qışqırdı.

Hadisə yerinə yenicə çatmış dublinli müstəntiq Şon Onilin ilk göstərişi insanların ərazini boşaltması ilə bağlı oldu.

– Dublindən xüsusi müstəntiq göndəriblər, vəziyyət, deyəsən, çox ciddidir, – korklu qarda iş yoldaşının qulağına piçildadı, – bu günə qədər paytaxt Korkun işinə qarışmazdı.

– Bu gör neçənci oxşar hadisədir. Müstəntiq Onil on gündür ki, Korkdadır, – digər qarda səhbətə müdaxilə etdi.

– Başa düşmürəm ki, Korkun öz müstəntiqlərinə nə gəlib. Makreqor da işi sona çatdırıa bilərdi.

– Bu, Dublinin qərarıdır. Elə bilirlər, biz bacara bilmərik.

– Dublin həmişə ingilis süfrəsinin ətrafında firlanan köpək olub. Korklular ölkənin azadlığı uğrunda mübarizə aparanda, övladlarımız acliqdan əziyyət çəkəndə dublinlilər

---

¹ İrlandiya polisi

ingilis dəbinə uyğun geyinir, yeyir və Eduard dövrü¹ üslubunda binalar tikirdilər.

– Yadımdadır, bir dəfə Dublində olanda yaşlı bir kişi deyirdi: “Fəxr etməliyik ki, bizim kralımız Avropanın əmisi² kimi tanınır”, – bunu deyən qarda nifrətlə yerə tüpürdü. Ağız suyunun bir hissəsi də paltarına düşdü.

– Dublinlilər ingilis taxtına çıxmış hər kəsə “əmi” deməyə hazırlıqlar. Yaltaqlar! Üstünün tüpürcəyini təmizlə, – dostunun yaxasına işarə elədi.

Onların söhbəti müstəntiq Onilin yaxınlaşması ilə kəsildi. Qardalardan biri cəld müstəntiqə yaxınlaşıb nə xidmət göstərə biləcəyini soruşdu. Digəri də tez özünü yetirib meyiti kimin, necə və nə cür tapması barədə bildiyi ümumi məlumatları verməyə çalışdı. Üçüncüsü dil boğaza qoymadan: “Cənab Onil, siz hərtərəfli bir şəxsiyyətsiniz. Sizin səyiniz nəticəsində bu işin tezliklə açılacağına şübhəm yoxdur”, – deyərək onu mədh etməyə başladı. Müstəntiq Onil onlara etina etməyib hadisə yerinə ilk gəlmış qardanı yanına çağırıldı və meyitin harada aşkarlandığını soruşdu.

– Çayın axını onu, bax, düz burada sahilə tullamışdı, – qarda əli ilə kol-kos basmış ərazini göstərdi. – Kollara, daşlarla ilişib qalıb. Çayda boğulub.

– Hər çaydan tapılan meyit çayda boğulduğu üçün ölməyib, – baş müstəntiq qardanın sözünə düzəliş etdi.

¹ Britaniya kralı VII Eduardın hakimiyyət illəri (1901-1910) nəzərdə tutulur. VII Eduard həm İngiltərədə, həm də xaricdə böyük nüfuza və şöhrətə malik idi.

² VII Eduard “Avropanın əmisi” ləqəbini daşıyırdı.

- Cəsəd bir-iki saat olar ki, tapılıb, cənab Onil.
- Cəsədi kim tapıb?
- Leo adlı bir nəfər.

Qarda ağacın altında büzüşüb oturan adamı göstərdi. Onil ona yaxınlaşdı. Baş müstəntiq uzaqlaşan kimi qardalar-dan biri digərinə təpindi:

- Yaşlı dublinlini Eduardı təriflədiyinə görə məzəmmət edirsən, sonra da Onilə “çoxşaxəli şəxsiyyət” deyirsən?!
– Siz düz başa düşmədiniz. “Çoxşaxəli” elə həmişə tərif demək deyil ki. Mən onun tənbəl, özündən müştəbeh, yekə-xana olmasını nəzərdə tuturdum.

Baş müstəntiq şahidi süzdü. Hava elə də soyuq deyildi, amma ortayaşlı bu kişi tir-tir əsirdi. Əli əsə-əsə siqaretini ağı-zına aparıb zorla bir qullab vurdu. Onil ondan cəsədi harada və necə tapdığını soruşdu. O, ürkək baxışlarla ətrafa nəzər salır, sanki indicə kiminsə qəfil haradansa çıxıb ona hücum edəcəyindən qorxurdu. Birtəhər fikrini cəmləyib cəsədi necə tapdığını müstəntiqə danışmağa çalışdı.

– İlkin rəy nədən ibarətdir? – Onil hadisə yerindəki ekspert-kriminalistdən soruşdu. Onlar hadisə yerinə daha tez gəldiklərindən meyiti müəyyən qədər müayinə edə bilmişdilər.

– Tam müayinə etmədən bir söz demək çətinidir. Qurban 26-30 yaşlarında, ucaboylu, uzun qara saçlı, bir az dolu bədənli, ağıbəniz bir qadındır. Digər qurbanlarda olduğu kimi, boynunun sağ tərəfində qoşa xalı var. Meyit çılpaq vəziyyətdə tapılmışdır. Axınla bir müddət sürükləndiyi məlum olur. Üzərində zorakılıq əlamətləri də müşahidə edi-

lir. Cəsədin bəzi yerləri çeynənilərək qopardılıb. İyirmi ilə yaxındır, bu işdəyəm, ilk dəfədir ki, belə bir halla rastlaşıram.

Bədənində təxminən qırx beşə yaxın şallaq zərbəsi izi saymışam. İzlərin dərin olması zərbələrin bərkdən, xüsusi amansızlıqla vurulduğunu və bunu edənin cismən çox güclü olduğunu göstərir. Zərbələrin vurulma səmtinə görə deyə bilərik ki, bunu edən solaxaydır. Ayaqlarında halqavarı qançırlar var. Bu da qadının kəndirlə bağlılığı qənaətini verir.

– Doktor, qadının ölüm səbəbi nə olmuşdur?

– Ölüm səbəbinin nə olduğunu hələ dəqiqliklə deyə bilmərəm. Yalnız şallaq zərbələrindən ölmədiyi dəqiqdır. Ona o qədər sadist “nəvaziş”lər edilib ki, belə fantaziyalar heç Markiz de Sadın belə ağılna gəlməzdi.

– Bəli, başısağrı asılıb qalmaq təhlükəli əyləncədir, – Onil qışlarını çatdı. – Biz yarasa deyilik, ayaq üstə yerimək üçün yaranmışıq.

Müstəntiq əlinə rezin əlcək geyinib aşağı əyildi. Cəsədin üzərindəki parçanı qaldırıb şişmiş bədəninə nəzər saldı.

– Doktor, burası diqqət edin! Göz kapilyarlarının partlaması, sıfətindəki sışkinlik, ağız kənarındaki göyərmə, yuxarı ətrafda meyit ləkələri onun uzun müddət başısağrı asılıb qalmasından xəbər verir.

– Haqlısınız, ancaq yenə də ölüm səbəbini beyin, ürək və ağıciyərlərin müayinəsindən sonra daha dəqiq deyə biləcəyəm.

Qətlin anturajı, cəsədin vəziyyəti dublinli müstəntiqə burada əvvəlki cinayətlərin müəllifinin imzası olduğunu deyirdi.

– “Müəllif”in iki vizit kartını axtarıram. Onlar da olsa, eyni imzadan əmin ola bilərik. Meyit suda qaldığından, yəqin ki, “müəllif”in DNT izlərinin aşkarlanması mümkün olmayacaq, – Onil təəssüflə dedi.

– Əgər çayirtkəni və ağlayan göz şəklini nəzərdə tutursunuzsa, heç biri aşkarlanmayıb, – Breydi dilləndi.

– Siz ağız boşluğunu dəqiqliklə müayinə edin, bəlkə, ora qoyulub, sonradan düşüb. Digər qurbanların dördünün də ağızına çayirtkə qoyulmuşdu.

– Cənab Onil! Cənab Onil! – istintaq qrupundan bir nəfər həyəcanla səsləndi.

Onil özünü cəld oraya yetirdi. Ağaclardan birinin üzərində göz şəkli çəkilmiş kağız var idi, uçub getməməsi üçün ağaca bıçaqla sancılmışdı.

– Daha çox vadjetə oxşayır, – Şon Onil kağıza diqqətlə baxdı.

– Vadjet nədir, cənab Onil? – korklu müstəntiq Mak-qreğor soruşdu. O, Onilə hər növ yardım etməklə vəzifələndirilmişdi.

– Vadjet, yaxud da ki, Horun gözü. Əmin deyiləm, ancaq ona çox oxşayır. Qədim Misir mifologiyasında Hor səma tanrısi hesab edilir. Şəkildəki gözə diqqət edirsiniz? Uzunsövdür, şahin gözünə oxşayır. Horun başı şahin, bədəni isə insan idi.

– Çox qəribədir. Əgər meyiti çay gətiribsə, onda nəyə görə vadjeti məhz burada, meyitin sahilə çıxdığı yerdə tapdıq? Axı qatil haradan bilirdi ki, yuxarıdan çaya buraxdığı meyit məhz buradan çıxacaq? Bəlkə, əvvəlcədən çay yata-

ğının quruluşunu, axının sürətini hesablayıb, ona görə də işarəni burada qoyub, – Breydi beynində yaranan suallara cavab axtarırdı.

- Bunu edibsə, onda “müəllif” çox dahi insandır.
- Cənab Onil, saygac işə düşdü, bütün qətllər bir ay fasilə ilə baş verdiyinə görə növbəti qətlə qədər düz bir ay vaxtimız var, – deyə Makqreqor xəbərdarlıq etdi.
- Cənab Onil! Cənab Onil! – tövşüyərək onlara tərəf gələn, üstü-başı su içində olan qardanın təlaşlı səsi söhbəti yanında qoydu. – Orada, bir az aralıda qamışlara ilişib qalmış bir kağız tapdıq, eynilə ağaca sancılana bənzəyir.

Qanla çəkilmiş göz rəsmi

İrlandiyانın həm təbiət, həm də memarlıq baxımından ən gözəl şəhərlərindən olan Kork çoxəsrlıq tarixi boyunca bir çox sınaqlardan keçməli olmuşdu: vikinglərin hücumu, istiqlaliyyət uğrunda başlanmış müharibələr, acliq, geniş-miqyaslı yoluxucu xəstəliklər, əhalinin kütləvi miqrasiyası. Bu şəhər irlandlar və ingilislər arasında həmişə çəkişmə predmeti olmuşdu. Bəzən irlandların, bəzən isə ingilislərin hakimiyyəti altına keçmiş şəhər İrlandiyanın Britaniya imperiyasının müstəmləkəciliyindən çıxmasında müstəsna rolü olması ilə öyünə bilərdi.

İndi Kork şəhəri növbəti sınaqdan keçirdi. Son aylar baş verən dəhşətli hadisələr sakinlərə şəhərin adının çoxdan unutduqları mənasını xatırlatmağı bacarmışdı. Nə vaxtsa bataqlıq torpaqlarda salındığı üçün “Kork” adlandırılmış, lakin çox keçmədən abadlaşaraq sözün əsl mənasında məhəbbət, hüzur və incəsənət beşiyinə çevrilmiş şəhəri indi ard-arda baş verən iyrənc qətllərin ağır havası bürüdü. Son beş ayda baş verən silsiləvi qadın qətllərinin sayı alrıya çatmışdı. Müqəddəs Patrik körpüsünün üzərinə qanla çəkilmiş göz rəsmindən sonra şəhərdə qanlı hadisələr

başlandı. Şəhər camaatı bu səhnə ilə qarşılaştıqda elə də əhəmiyyət verməyib, hansısa sərxoşun hoqqabazlığı olduğunu düşünmüşdülər. Lakin bir həftə sonra şəhərdə baş vermiş qətl hadisəsindəki qurbanın bədənində də eynilə həmin şəklin çəkildiyini görəndə camaat arasında bunun mistik bir işarə olduğu barədə piçilti dolaşmağa başladı.

Qatil qəfil peyda olduğu kimi, cinayəti törətdikdən sonra da qəfildən yoxa çıxırı. Bütün qarda heyətinin işə cəlb olunmasına baxmayaraq, hələ ki, yalnız yerlərində sayırdılar.

Günorta idi. Müstəntiq Onil qarda bölməsində ayləşmişdi. Çoxdan soyumuş qəhvə fincanı qətllərlə bağlı qovluqların arasında boynunu büküb dayanmışdı. Onil caninin altı qurbanı haqqında tərtib olunmuş ekspertiza rəylərini, ifadələri bir-biri ilə qarşılaşdırırdı.

Beşmərtəbəli yaşayış evinin zirzəmisiində tapılmış nəməlum qadın cəsədi. Qarda hadisə yerinə sakınların zirzəmidən gələn qəribə səslərdən və pis qoxudan şikayəti əsasında gəlmişdir. Evin zirzəmisinə daxil olduqda gördükləri mənzərə onları dəhşətə salır.

Hadisə yerinə ilk çatmış qardanın ifadəsindən: "... Tavanın altı ilə gedən dəmir borulardan iki pişik cəsədi sallanırdı. Pişiklər boğazlarından asılmışdı. Dilləri ağızlarından çölə sallanırdı, gözləri də, az qala, hədəqəsindən çıxacaqdı. Arxa ayaqları möhkəm dartıldıqından oynaqdan çıxmışdı. İçəriyə doğru zirzəminin künc tərəfində divara çılpaq qadın cəsədi söykədilmişdi.

Biz cəsədi yaxşı görmək üçün fənəri ona doğru yönəldik. Qadının sıfəti tamamilə qana boyanmış, göz qapaq-

ları və alnı şişmiş, suluqlamışdı. Görünür, qatil qurbanının bu yerlerini yandırmışdı. Qaş və kirpikdən əsər-əlamət yox idi. Budlarının dərisi soyulmuş, diz qapaqları qopardılmış, sağ əli biləkdən kəsilmişdi.

Cəsəd divara tam söykənməmişdi, sanki onunla divar arasında bir maneə vardı. Yoldaşlarımdan biri yavaşca ona toxunanda cəsəd ağızüstə yerə gəldi və biz dəhşət içində bu maneənin nə olduğunu gördük. Cəsədin beli yarılmış və oraya biləkdən kəsilmiş insan əli yerləşdirilmişdi..."

"Liada Maklin. İki uşaq anası olan bu qadının cəsədi çayda tapılmışdır. Qabaq dişləri sökülmüşdür. Sonra da dəfələrlə qeyri-ənənəvi yollarla təcavüzə məruz qalmış, nəticədə daxili orqanları xəsarət almışdır. Ölüm səbəbinin də məhz daxili qanaxma olduğu göstərilir..."

"Mora Baklı. Cəsədi evinin zirzəmisiində aşkarlanmışdır. Canı qadını başıaşağı asmış, boyun nahiyyəsindən damarını kəsmiştir. Qanının yerə tökülməməsi üçün başının altına bir vedrə də qoymuşdur. Beləcə bədənin bütün qanı axıdılmış, bundan sonra isə göbəyi küt alətlə deşilmişdir..."

Digər qətllər də bu cür amansızlıq və qeyri-adiliklə törədilmişdi. Onil hadisə yerindən çəkilmiş şəkillərə baxdıqca, ekspert və müstəntiqlərin yazılı məlumatlarını oxuduqca dərk edirdi ki, neçə illik zəngin təcrübəsində bu cür hallarla, ilk dəfədir ki, qarşılaşır.

Son Onili heyrətə salan bu caninin düşüncəsinin, həzz duyğusunun tamamilə fərqli olması idi. O, normal insanın iyrəndiyindən ləzzət alır, ləzzət aldığından isə iyrənirdi. İn-

sanları dəhşətə gətirən işləri görmək onun üçün sanki bir ehtiyac idi.

Baş müstəntiq yorulmuşdu, başı da ağrımağa başlamışdı. Soyumuş qəhvəsini ancaq indi xatırladı. Əllərini başının dalında birləşdirib arxaya söykəndi:

“Axı sən kimsən, kim?”

Silsilə qatil

Qapı döyüldü. Qarda icazə alib içəri girdi:

– Cənab Onil, hamı gəlib, sizi gözləyirlər, mer də artıq çatmaq üzrədir.

Müstəntiq təmkinini pozmadı.

– Gedin, yarım saatə gəlirəm.
– Axı mer də artıq çatır, uzağı beş dəqiqəyə müzakirəyə qatılacaq.

Onil qarşısına səpələnmiş qovluqlardan gözünü çəkmədi.

– Məgər bilmirsən ki, dəqiqlik vaxt itkisinə səbəb olur?
– Xeyr, cənab.
– Bu fikir Oskar Uaylda aiddir. Bəli... O da bizim kimi irlandiyalı olub, ona görə də bizi çox yaxşı tanıyıb. “Irlandiya yarımsaati” barədə də eşitməmisən?

Qarda bu dəfə dinməzcə başını bulamaqla kifayətləndi.
– Bu, o deməkdir ki, irlandlar qərarlaşdırılmış vaxtdan yarım saat gec gəlirlər.

Qarda bir söz demədən otağı tərk etdi.

Onilin atası ingiltərəli olduğuna görə onu iş yerində çoxlarının gözü götürmürdü. Ancaq işində yüksək peşəkarlığı, hüquq sistemini mükəmməl bilməsi və cinayəti tez bir zamanda açmaq bacarığı onu əvəzsiz bir müstəntiq etmiş-

di. Mühüm və qəliz işlərin son ünvani məhz Şon Onil idi. Buna görə də digərlərinin onunla hesablaşmaqdan başqa yolu yox idi.

Korkda yaşadığı qısa müddət ərzində güclü müşahidə qabiliyyəti sayəsində, demək olar ki, buradakı yüksək vəzifəli şəxslərin hamisinin xarakter və vərdişlərinə bələd olmuşdu. İyirmi dəqiqə sonra ayağa qalxdı, həcmli kürən saçlarını barmaqları ilə arxaya daraqladı, aramla qovluqları cəmləyib qoltuğuna vurdu, daha çox idmançılara xas olan qıvrıq addimlarla toplantı otağına yollandı.

Mer Onildən iki dəqiqə sonra otağa daxil oldu. Hamını gözlətdiyinə görə üzr istədi. Baş müstəntiq Onilə Dublindən zəhmət çəkib gəldiyinə görə təşəkkür etdi.

– Korkda necə yerləşmisiniz?

– Yaxşıdır, rahatam.

– Şəhər xoşunuza gəlirmi?

– Əslində, Korkla ilk tanışlığım deyil. Mən bir müddət İtaliyada da yaşamışam. Korku “Irlandiyانın Venesiya” adlandırdım. Burada yaşayan biri Venesiyada olduğu kimi tez-tez körpülərin üzəri ilə hərəkət etməyə hazır olmalıdır.

– Bəli, Korkun özünəməxsus gözəlliklərindən biri də onun məhz Li çayının qolları arasında yerləşməsidir. Bəlkə, bilmiş olarsınız, keçmişdə şəhəri əhatə edən çay kanallarında suyun səviyyəsi yüksək olub, gəmilər şəhərin içini kimi rahat hərəkət edib lövbər sala bilirdilər. Sonradan əksər kanallar dolduruldu, yerlərində küçələr salındı. Şəhərin əsas küçəsi olan Müqəddəs Patrikdən dünənə kimi çay axırdı, – mer xəyallarında keçmişə səyahət etdi.

– Siz necəsiniz, xanım? – merin köməkçisi Alistir qarşısında ayləşmiş füsunkar gənc xanımdan soruşdu.

– Xanım Parker deyə müraciət edə bilərsiniz.

– Cənab Alistir, sizi tanış etmədim. Xanım Erin Parker tanıdığım ən istedadlı kriminal psixoloqdur. Əlbəttə, bu onun çox cazibədar xanım olmasına qətiyyən mane olmur.

– Xanım Parker, sizin soyuqqanlı, ovsunlayıcı baxışlarınız, qeyri-adi təbii gözəlliyiniz, yəqin ki, hər bir rəssamın diqqətini çəkməyə qadirdir, – Alistir gözünü xanım Parker-dən çəkmədən danışırırdı. Erin onu çəpəki sözərək irəli uzanmış əlini sıxmaq əvəzinə, visit kartını uzatdı.

– Buyurun, çətin durumdur, amma yardım etməyə çalışaram.

Mer:

– Bəli, artıq hamı bir-biri ilə tanış olduğuna görə keçək söhbətimizin mövzusuna. Cənab Onil, bu cinayətlər barəsində nə demək olar?

– Cənab mer, belə deyək, “müəllif” barədə yalnız ümumi məlumatlara malikik. O, sadistik nekrofiliyaya meyillidir, qurbanlarını xüsusü amansızlıqla, işgəncərlərə öldürdükdən sonra onlarla intim əlaqədə olur. Mistisizmlə maraqlanır. Belə ki, cinayət yerində əlamət olaraq Misir tanrısı Horun göz şəklini və çeyirtkə qoyur. Qurbanlar arasında zahiri oxşarlıq var: boyları, saçlarının rəngi, bədən quruluşları.... Hamisinin boynunun sağ tərəfində iki xal var. Qurbanların sadəcə dördünün kimliyi müəyyən edilib. Dördü də Korkda yaşayırmış. Onlardan üçü itkin düşdükleri üçün qardanın axtardığı şəxslərin siyahısında idi. Beş, altı və səkkiz ay öncə

itkin düşmələri ilə bağlı məlumat daxil olub. “Müəllif”imiz tutduğu qurbanın hər birini beş ay ağır işgəncələr altında saxladıqdan sonra qətlə yetirir.

– Aha, deməli, hər ay birini oğurlayır və beş ay işgəncədən sonra öldürür?! Demək ki, eyni anda müxtəlif yerlərdə qadınları girov saxlayaraq işgəncə verir?! – mer dəhşətə gəldi.

– Digər qurbanları ölkə üzrə itkin düşmüş şəxslərlə əla-qələndirməyə çalışmışıq, lakin heç bir nəticə verməyib, – baş müstəntiq sözünə qaldığı yerdən davam etdi.

– Cənab Onil, Liadanın və sonuncu tapdığımız qadının xalı yox idi, – müstəntiq Makqreqor ehtiyatla düzəliş etdi.

– Liadanın boynunda iki dərin və tünd rəngli dairəvi iz var idi. Digərlərinin boynunda xallar olan yerdə, – Onil dil-ləndi.

– Analiz Liadanın boynundakı bu izin mürəkkəb ləkəsi olduğunu göstərir. Bu ləkə eynilə sonuncu tapdığımız cə-səddə də mövcuddur. – Baş tibbi ekspert-kriminalist Breydi müayinələrin nəticəsini səsləndirdi. – Cani yalnız boynunda xalı olan qadınlara tamah salır. Bütün əlamətləri uyğun gələn, bircə boynunda xalı çatışmayanlara isə süni şəkildə xal qoyur.

– Hə, maraqlı canidir, – merin köməkçisi Alistir dilləndi, – çox pozitivdir. İstədiyini tapmayanda mühiti öz istəyinə uyğun dəyişməyə çalışır.

– Bəli, çox maraqlı və pozitiv biridir. Nora adlı qurbanının başını bədənindən ayırandan sonra cəsədini təmkinlə, tələsmədən, iki-üç günə doğrayıb, tikələrə ayırib. Bədənin bəzi hissələrini təravətini itirməməsi üçün soyuducuya yer-ləşdirib, – xanım Parker təfərrüata varmaqla Alistirə zarafatı-

nın çox yersiz olduğunu bildirmək istədi. Alistir irişərək nəsə əlavə etmək istəsə də, merin tərs-tərs baxdığını görüb söz-lərini udmağa məcbur oldu.

– Bəs hadisə yerində caniya aid bir əşya, ya bir barmaq izi, nəsə bir əlamət aşkar edə bilmisinizmi?

– Xeyr, cənab mer. Təəssüf ki, cani son dərəcə təmiz işləyir. Elə bil nə barmaq izi, nə DNT-si, nə də insani hissləri var. Bu planetdən olması belə bəzən inandırıcı görünmür. Gizli gəlir, gözə görünməz şəkildə işini görür və sonra da gəldiyi kimi səssiz-səmirsiz qeyb olur. Hətta iz buraxmış olsa belə, İrlandiyanın ara verməyən yağışları onları caninin arxasında təmizləyir.

– Bəli, cənab müstəntiq, İrlandiya cinayət üçün tam uyğun yerdir. Biz də bu problemlə çox qarşılaşıraq, – Makqre-qor təsdiqlədi.

– Bütün bu cinayətləri törədənin bir nəfər olduğunu eminsinizmi? – mer Şon Onildən soruşdu.

– Silsilə qatillər tək işləyirlər, digər tərəfdən, bütün qətlərin forması caninin bir nəfər olduğunu göstərir, – Makqre-qor baş müstəntiqi qabaqladı.

– Nə iyrənc işdir, nekrofiliya, – Alistir üzünü turşutdu. – Belə iş ancaq insandan çıxar, ancaq...

– Nekrofiliya heyvanlarda da müşahidə olunan haldır. Bəzi gəmiricilər, quşlar öz ölmüş fərdləri ilə intim əlaqəyə girirlər. Bu faktı ilk dəfə tapmış bioloqa elmi mükafat belə veriblər, – Breydi eynəyinin üstündən Alistirə baxdı.

– Yaxşı, Horun gözünün bu nekrofil cani ilə nə əlaqəsi var? – heyrətdə qalmış merin sualları tükənmirdi.

– Qədim Misir əfsanəsinə görə, tanrı Osiris qardaşı Set öldürür, cəsədini də tikələrə ayırib müxtəlif yerlərə atır. Osirisin xanımı İsida ölmüş həyat yoldaşının bədən hissələrini birləşdirib onunla cinsi əlaqədə olur və hamilə qalır. Bundan da Hor dünyaya gəlir. Demək, Hor nekrofiliyadan dünyaya gəlmiş bir tanrıdır.

– Bəlkə də, cani diri qadınlarla ünsiyyət qurmağa cürət eləmir. Elə də cazibədar olmadığına görə qızların xoşuna gəlmir, – Alistir yenə zarafat etməyə çalışdı. – Xanım Parkeri görəndən sonra bizim qatılı anlayıram. Belə mistik gözəlliyyə malik qadınla qarşılaşdıqda onunla tanışlığa ümidiyi itirirsən. Şəxsən mən “yox” cavabı alacağımdan qorxub cürət edib sizə yaxınlaşmazdım.

– Uzaqqörənsiniz! – xanım Parker soyuqqanlılıqla cavab verdi.

– Görürsünüz, siz həm də amansızsınız. İnsan bundan sonra nekrofil olmasın, nə etsin?

Erin Parkerin qeyri-adi, iddialı cazibəsi, sərbəst və enerjili, həm də çox zərif danışığı Alistirə nə üçün toplandıqlarını unutdurmmuşdu.

– Sizin kimi qadından hər görüşdən sonra növbəti görüşün olacağına əmin olmaq üçün gərək soruşturan ki, “Biz bir daha görüşəcəyikmi?”

– Mən sizi sixıntıdan qurtarıram, cənab Alistir, siz qətiyyən mənim zövqüm də deyilsiniz.

– Yaxşı, indi bunlardan nə nəticə çıxır? Cani kimi diriltmək istəyir, ya, bəlkə, özünün Hor olduğunu düşünür? – mer əsas mövzudan yayılmış köməkçisinə yenə tərs-tərs baxıb dilləndi.

– Nekrofillerin psixologiyası barədə maraqlı faktlar var, – Erin qurbanların şəkillərinə baxaraq danışırı. – Bəzi şəxslərin nekrofilliyyinin kökündə mistik fəlsəfə dayanır. Onlar həyatın maraqsız olduğunu, məhvə doğru getdiyini düşünürlər. Ölüyü meyil etmək də, əslində, ölümdən sonrakı əbədi həyata olan meyli göstərir. Osiris axirət, ölməz ruhlar və diriliş tanrısi idi, İsida da nekrofil tanrıdır. Mistik düşüncəli nekrofillər bəzən hansısa tanrını, yaxud da içlərində olan bir alter efonu diriltmək istəyirlər.

– Demək, nekrofiliya şəxsiyyət parçalanmasıdır, elə isə caninin diriltmək istədiyi subyekt də, yəqin, dağdırıcı, şər xüsusiyyətli olmalıdır, – Onil öz ehtimalını dilə gətirdi.

– Kimisə diriltmək istəyir. Yaxşı, kimi? – mer əyləşənləri süzərək dedi.

– Dediklərimizi hərfi mənada anlamayaq. Bu, rəmzi bir ritual, “müəllif”in təxəyyülündə tutduğu bir obraz da ola bilər.

– Psixi xəstə olan qatilləri anlamamaq çox çətindir, – Korkun qarda rəisi Doyl fikrini bildirdi.

– Niyə? – Erin soruşdu.

– Ona görə ki, onlar məntiq əsasında hərəkət etmirlər. Cəsarətli olurlar və normal insanın aqlına gəlməyən hərəkətləri edirlər.

– Deməzdim ki, məntiqsizdirlər. Onların cinayətlərində məntiq var, sadəcə, bu bizim üçün anlaşılmazdır.

– Bu canı, bəlkə, insan deyil, İblisdir, əcinnədir? – Alistir ciddi tərzdə dedi. – Görürsünüz, heç bir iz buraxmadan, özü də şeytani formada qətllər törədir.

– Nekrofil əcinnə? Hmm... nə desən, olar, – Erin üzünü turşutdu. – Bir də ki, mən niyə bu cür söhbətlərə təəcüblənirəm? Onsuz da, irlandlar, məxsusən də korkular çox mövhumatçıdırlar.

– Sizin Korkda ruhların və qulyabaniların məskunlaşlığı bir çox qəsrlərin və evlərin olduğundan xəbəriniz varmı? Korkular onlara alışıblar, bir-biriləri ilə yaxşı keçinirlər, – Alistir dedi.

– Bəli,ancaq indi bu qulyabanilar və ruhlar nədənsə nərazıdırlar və tügyan edirlər.

– Qulyabanilardan çox diri insanlardan qorxmaq lazımdır, Breydi. Çünkü insan nəfsi daha amansız və ağlaşımazdır. “Müəllif” hər kimdir, daxilən insan deyil. Onda insan psixologiyasından, insan ruhundan heç bir əsər yoxdur.

– Bəli, bir insan öz mahiyyətindən nə qədər uzaqlaşa bilərmiş...

Makqreqor da ağır cinayətlər bölməsində qazandığı iyirmi illik təcrübəsində belə halla ilk dəfə qarşılaşındı.

– Məni həmişə bir sual maraqlandırıb, – Alistir üzünü Erinə tutdu, – ola bilsin, sizə qəribə gələr, – mənalı şəkildə təbəssüm etdi. – İndiki mövzumuza aid olduğuna görə soruşuram. Siz psixoloqsunuz, daha dəqiq bilərsiniz. Görəsən, qadınlar cinsi təcavüz zamanı həzz alırlarmı?

– Alistir, sən özün necə düşünürsən?

– Məncə, bəli. Onlar qeyri-ixtiyari olaraq həzz alırlar. Birdən elə bilərsiniz ki, bu fikir yalnız mənə aiddir. Bütün kişilər belə düşünürlər.

– Öz adından danış, Alistir, – Onil əsəbi halda dedi.

– Mən də Şonla raziyam, – Breydi dedi. – Gərək ən sonuncu kişi olasan ki, qadının məcburi yaxınlıqdan, qorxu və təhlükə halında ləzzət alacağını düşünəsən.

– Mən təcavüzə məruz qalmış çoxlu sayda qadınlarla işləmişəm. Zorlanma zamanı bundan həzz almış bir qadın belə tanımırıam. Yalnız ağrı, nifrət və ruhi sarsıntı. Hətta BDSM¹ sevən qadınlar belə, intim əlaqənin yalnız öz seçdikləri partnyorla, təhlükəsiz şəraitdə olmasını istəyirlər. Təcavüz faktı qadınlara elə bir psixoloji travma vurur ki, bəziləri hətta ömürlərinin sonuna kimi özlərinə gələ bilmirlər. Bu travma bəzi hallarda intiharla nəticələnir. Bir çox kişilər anlamırlar ki, cinsi həzz qadınlarda kişilərdəki kimi yalnız fiziki stimulyasiyadan yaranmır. Bunun üçün qadında qəlbən bağlılıq, hansısa hisslər də olmalıdır.

– Onda belə çıxır ki, qadının xəyanəti kişinin xəyanətindən daha pisdir. Çünkü kişinin xəyanəti yalnız fiziqi xarakter daşıyırsa, qadın həm bədəni, həm də ruhu ilə xəyanət edir, – Alistir dedi. – Ona görə də qadının xəyanətini qətiyyən bağışlamaq olmaz, cəzası da daha şiddetli olmalıdır.

– Xanım Parker, bilirsiniz, mənim sükutdan niyə xoşum gəlmir? – Onil Erinin cavabını gözləmədən. – Ona görə ki, sükut ağıllı ilə axmaq arasında olan fərqi gizlədir.

Erin təbəssüm etdi. O, Onilin kimə işarə etdiyini yaxşı anlayırdı.

---

¹ Sərt fiziki təsir, təhqir, alçalma, tabe etmə və şiddet xarakteri daşıyan seksual oyunlardan yüksək cinsi təhririn yaranması

– Məncə, yanılırsınız. Axmaqlar susanda belə, axmaqcasına susurlar. Vəzifə və sərvət isə heç bir şeyi dəyişmir. Bu, axmağı, sadəcə, vəzifəli və sərvətli axmaq edir.

– Başqasının axmaq danışçılarını eşitməməyin bir yolu da budur ki, özün səfehləyəsən, gözəl Erin, – Alistir özünü o yerə qoymayıb gülümsədi.

– Cənablar, əsas məsələdən yayınmayaq! – Doyl səbir-sizliyini gizlədə bilmirdi.

– Qatil, görəsən, nəyə görə ilk əlamətini Müqəddəs Patrik körpüsünə qoyub, ilk qətlini də Müqəddəs Finbar kilsəsi qarşısında törədib? Bu bir çağırışdırımı? Axı bu kilsə Korkun banisi Müqəddəs Finbarın şərəfinə ucaldılıb, – mer ortaya yeni sual qoydu.

– Qatilin, yəqin, müqəddəslərlə düşmənçiliyi var, – Makqreqor dilləndi. – Xanım Parker, bəlkə, sizə də məraqlı olar, Müqəddəs Finbar həm də şəhərimizin əsasını qoymuş müqəddəsin adıdır. VII əsrə Müqəddəs Finbar Li çayının cənub sahillərində hər tərəfi bataqlıqla əhatə olunmuş bir yerdə monastır tikir. Bu monastırın sorağı tədricən bütün Cənubi İrlandiyaya yayılır və hər tərəfdən tələbələr buraya axın edirlər. Tədricən bu ərazilərdə evlər tikilir, nəticədə Kork gözəl və baxımlı şəhərə çevrilir. Elə o vaxtdan Müqəddəs Finbar Kork şəhərinin hamisi hesab edilir.

– Müqəddəs Patrik körpüsü şəhərin ən qələbəlik, mərkəzi küçələrindən birinə birləşir. Finbar kilsəsinin ətrafi da daim adamlı dolu olur. Görəsən, canı bu işləri heç bir iz buraxmadan necə törədib? – Erin dilləndi.

– Görəsən, Metyu Teobaldın heykəlindən niyə başlamayıb? – Alistir dedi. – O da Müqəddəs Patrik küçəsinin şimal tərəfində yerləşir. Metyu ata da müqəddəslikdə Patrik atadan heç də geri qalmır. O, bütün ömrü boyu içkiyə qarşı mübarizə aparmış din xadimi, böyük reformator olub.

– Nəyə görə bu psix məhz Korku seçib? – mer onu narahat edən sualı dilinə gətirdi.

– Bəlkə, ona görə ki, o sadəcə psixdir, – Doyl dilləndi.

– Ola bilsin ki, o, heç korklu deyil, – Onil dedi, – qurbanlardan birinin belinə kəsik əl bitişdirilib. Bu əl qurbana deyil, başqa birinə məxsusdur.

– Axı qurbanın da əli kəsilib. Onda onun əli haradadır?

– mer dedi.

– Beldən çıxan əl nə məna daşıya bilər? – Breydi soruştu.

– Kürək etimad bildirir, – Şon Breydiyə baxaraq dedi, – insanların gözü yalnız qabağa baxır, arxasını isə görmür. Ona görə də insan kürəyini ən çox etimad etdiyi birinə tərəf çevirir. Xəyanət anlayışını da “arxadan zərbə”, “kürəyə xəncər saplamaq” kimi sözlərlə ifadə edirik.

– Onda kürəkdən əl çıxmazı xəyanətə işarədir.

– Ola bilər, Breydi.

– Yəqin ki, bu əlin sahibi xəyanətkar, öldürülən isə xəyanət olunandır, – Alistir böyük bir müəmmənə həll etmiş kimi dilləndi.

Şon Alistirin sözünə kinayə ilə gülümsədi:

– Əlin sahibini tapsaq, xəyanətkarı, qatili tapsaq, xəyanət olunanı tapmış olarıq.

– Belə olmaz. İş getdikcə daha da dolaşır, – Doyl kreslo-nun arxalığına söykəndi.

– Cənab Makqreqor, qardanın məlumat bazasında zorlama, nekrofiliya, seksual zəmində olan bütün cinayətləri araşdırın. Bizim “müəllif”in işinə oxşar bütün halları qeydə alın.

– Kəsilmiş əlin kimə aid olduğunu da aydınlaşdırmaq lazımdır, – Makqreqor dedi.

– Mən qətller əsasında caninin psixoloji portretini tərtib etmişəm.

– Xanım Parker, siz əldə olan belə az məlumat əsasında bunu necə edə bildiniz, həm də bu qısa zamanda? – Alistir təəccübünü gizlətmədi.

– Mən belə bir bacarığa sahib olmaq üçün ömrümün çox hissəsini sərf etmişəm. Deməli, onun əsas xüsusiyyətləri: yüksək intellektə sahibdir; sosiopatdır. Cəmiyyətə nifrət edir, hər hansı bir ictimai rabitəni rədd edir. İnsanlarla, demək olar ki, ünsiyyət qurmur. Bu, o demək deyil ki, cani özünü idarə etməyi bacarmır. Yox, əslində, o, harada aqressiya göstərməyi, hansı məqamda nə cür davranış nümayiş etdirməyi çox gözəl bilir, bunun öhdəsindən də bacarıqla gəlir. Cəmiyyət içində insanların diqqətini çəkəcək hərəkətlər etmir. Ekstraordinar fiziki güçə malikdir. Solaxaydır. Ancaq sağ əlini də eyni bacarıqla işlədə bilir. İnsan psixologiyasından mükəmməl şəkildə xəbərdardır. Ehtimal edirəm ki, bu sahədə təhsil alıb.

Törədəcəyi cinayət haqqında qabaqcadan hərtərəfli düşünür: yeri, qurbanı, cinayət formasını... Nə etdiyini gözəl anlayır. Kriminalistikadan çox məlumatlı olduğu görünür.

Məhz buna görə də izləri məharətlə itirir. Mümkündür ki, qardadır. Ya da buralarla möhkəm əlaqəsi var.

Cinayətlərin bir-biri ilə sıx əlaqəsi var. O, əvvəlcə bütün sadist fantaziyalarını həyata keçirir. Qurbanına elə formada işgəncə verir ki, uzun müddət sağ qalsın. Düşünürəm ki, o bunları əksər bu tip canilər kimi seksual həzz üçün etmir. Bir çox silsilə psixopat qatillərdən fərqli olaraq, heç kəsə heç bir mesaj göndərmək istəmir. Horun gözü və çeyirtkə də, mənçə, mesaj xarakteri daşımır. Sadəcə sırf özünə aid olan hisslerinin, yaxud da niyyətinin təzahürüdür. O sadəcə hədəfinə doğru gedir.

Silsilə qatillər, adətən, qətləndən qətlə daha da püxtələşir, əvvəldə buraxdıqları səhvləri növbəti dəfə buraxmırlar. Bu isə eyni mükəmməlliliklə davam edir. Özünə, ələ keçmə-yəcəyinə çox əmindir.

– Maraqlıdır. Bütün nəticələri otağıma gətirərsiniz. Bütün qarda heyəti səfərbər edilməlidir. Hadisənin baş verdiyi ərazidə yaşayan satıcıları, dilənçiləri, barmenləri – hamını dindirmək lazımdır. Şəhərin girişində və çıxışında, dalanlarda qarda nəzarəti gücləndirilsin. Korkun hər nöqtəsində mülki geyimdə qarda əməkdaşları nəzarətçi qismində gəzişsinlər. Məxsusən gecələr nəzarəti artırmaq lazımdır, – Onil göstərişlərini verdi.

– Nə lazımdırsa, edin, cənab Onil! – Doyl idarəsinin onunla hər cür həmkarlığa hazır olduğunu bildirdi.

Müzakirə üç saat çəkdi. Sonda mer onu mütəmadi olaraq təhqiqatın gedisatından xəbərdar etməyi xahiş edib müavini ilə birgə getdi.

– Bu Alistir kütbeinin, lovğanın biridir, – Makqreqor içiñə yiğilmiş hisslərini onlar qapıdan çıxan kimi dilinə gətirdi.

– Cənab Makqreqor, kiminsə arxasında danışmaq, haqlı olsanız belə, yaxşı iş deyil. Çalışın, buna adət etməyin. Sonra tərgitmək çətin olacaq, – Onil dilləndi.

Hərə öz iş otağına dönərkən Şon Onil Erinin qalmasını istədi.

– Düzdür, hələlik bunu demək tezdir, ancaq mənim bir şübhəm var, – Onil gözlərini qovluqlardakı şəkillərə zilləmiş halda dedi, – qatilin psixopat olmasından başqa, onda bir qəribəlik var. Mən sayı-hesabı bilinməyən fərqli ağır cinayətlərlə üzləşmişəm, ancaq bunun işi çox fərqlidir. Belə bir dəsti-xəttə heç bir zaman rast gəlməmişəm. Təc-rübəm müddətində yaranmış müstəntiq instinkti hər hansı bir cinayətə baxan zaman caninin xəyalı portretini zehnim-də yaradır. Əksər hallarda zənnim düz çıxıb, son beş ildə isə, ümumiyyətlə, bir dəfə də olsun, yanılmamışam. Ancaq burada...

– Nə burada? – Erin soruşdu.

– Bu cinayətkarı təsəvvürümдə heç cür yarada bilmirəm. Zehnimdə fərqli-fərqli surətlər yaranır, sonra da bu surət başqası ilə əvəz olunur. Nəsə çox qarşıqdır, bilmirəm. Təsəvvürümдə hinduizmin tanrısi Brahma kimi çoxsimalı varlıq canlanır.

– Magiya və spiritizmlə məşğulsunuz, cənab müstəntiq? Mən sizin skeptik olduğunuzu düşünürdüm, – Şonun iddiaları Erinə gülməli göründü.

– Mən mistik dünyagörüşündən uzağam. Ancaq dəfələrlə təcrübədən keçirdiyim məlumatlara da inanmaya bilmərəm. Bu hiss etdiklərim onun psixoloji vəziyyətinə işarə ola bilər. Sizinlə bölüşmək istədim, birdən canini müəyyən etməkdə karınıza gələr.

– Çox sağ olun, – Erin kinayə ilə təşəkkür etdi, – mən gedim.

Əyləncəli yas mərasimi

Artıq bir ay keçmişdi. Müəmmalı silsilə qəllərlə əlaqəli əsaslı bir irəliləyiş yox idi. Bütün qarda idarəsi yeni bir qətlin baş verəcəyinin gərginliyi içində idi.

Şidurğın leysan yağırdı. Yağış İrlandiya üçün adı hal olsa da, bu dəfə sanki hansısa məşum hadisədən soraq verirdi.

Korkun qədim pablarından olan “An Spailpin Fanach” bu gecə də ağızına kimi dolu idi. Canlı musiqi qonaqlara xüsusi zövq bəxş edirdi. İçəri keçən Morriqan həmişəki kimi, Lonnandan paba məxsus brend pivəni sıfariş verdi. Morriqanın uzun qara saçları tamam su içində idi. İslaq paltarı dolu bədəninin cizgilərini qabarlıq göstərirdi. Pivəni birnəfəsə içən qız bununla kifayatlənməyib bir qədəh də Ginnes sıfariş etdi.

– Lonnan, bu şamı nəyə görə yandırmışan? – Morriqan barmağını pivənin üstünə yiğilmiş köpüklərdə gəzdirərək barmenin üzünə baxmadan soruşdu.

– Bu gün Bollinamor Klark dünyasını dəyişib.

– O kimdir elə?

– Mənim ən sadıq müştərilərimdən idi. Adətən, səhərlər gələrdi bura. Ona görə də tanımirsan. Hər səhər gəlib beş bardaq pivə içərdi. Axşamları da Oliverin pabında əylənərdi,

– Lonnan bardaqları əlindəki dəsmal ilə qurulayaraq danışır-dı, – özü də elə də yaşılı deyildi.

– Bəs nədən öldü?

– Heç bir fikrim yoxdur. Bu da həyatın qəribəliklərin-dəndir, əzizim, yaxşı insanlar heç bir ciddi səbəb olmadan bizi tərk edirlər.

– Onu yalnız bir şam yandırmaqla anırsan? Bu necə yas saxlamaqdır? Musiqi, rəqs – hər şey olduğu kimi davam edir, – Bernard stol arxasından dilləndi.

– İrland yas mərasimlərinin toylarından bircə fərqi on-dadır ki, burada bir adamlıq az içib, az rəqs edirlər. Qoca kaf-tar, sən ki bunu yaxşı bilməlisən.

Lonnanın bu sözünə hamı qəhqəhə çəkdi.

– Hə, Tanrı içkini yaradıb ki, biz irlandlar dünyani idarə etməyək. Yoxsa bütün dünya bizim olardı, – Müris söhbətə qarışdı.

– Müris, sən burası gələndə xanımın nə işlə məşğul olur? – Emilya qonşu stolun arxasından ona səsləndi.

– Ee, bəsdir, Emilya, halim yoxdur sənə cavab verməyə.

– Yaxşı da, Müris, cavab ver, eynimiz açılsın, Bollina-morun bu matəm ab-havasından çıxart bizi.

– Özünü naza qoyma, Müris, cavab ver xanıma! – Lon-nan əlindəki dəsmalı Mürisə tərəf tulladı.

– Yaxşı, yaxşı, nə soruşturdu?

– Deyirəm, sən paba gələndə xanımın nə işlə məşğul olur?

– Odun doğrayır.

– Məncə, bu ədalətsizlikdir. Sən bu yağışlı, soyuq havada pabda oturub pivə içirsin, arvadın isə odun doğrayır.

Müris stolun üstünə çıxaraq Lonnanın dəsmalını əlin-də yellədib, hamının eşidəcəyi səslə bağırmağa başladı:

– Axı mən nə edim ki, arvadım pivə xoşlamır?!

Pabı gülüş səsləri bürüdü.

– Müris, evə gec gedəndə arvadın deyinəndə nə edirsən?

– Doğradığı odunlarla onu döyürəm.

– Səni o yazıçı döyməyə nə vadar edir?

– Heç nə, mən bunu könüllü edirəm.

– Qonşun Mörfi haqda danış, Müris, – Emilya onu hə-vəsləndirdi.

– Onda əsl ingilis siması var. Bir dəfə görəndən sonra bir də görməmək üçün hər şeyini verməyə hazır olursan.

– Müris, əgər Londona getsəydin, hansı işdə çalışardın?

– Krematoriyyada. Çünkü ingilisləri yandırmaq mənim üçün böyük həzdir. Ən böyük həzz isə odur ki, buna görə ingilislər sənə pul da versinlər.

– Müris, insanlar neçə hissəyə bölünürlər?

– İki hissəyə, irlandlar və irland doğulmadıqlarına görə təəssüf edənlər.

Emilya Mürisi danışdırdıqca pabdakılar da gülüşürdülər.

– O küncdə oturmuş centlmen səhərdən gözücü yaman sənə baxır. – Lonnan piştaxtanın üstündən əyilərək Morri-qanın qulağına piçildədi.

– O? – qız küncdə əyləşmiş papaqlı kişiyə çəpəki nəzər saldı. – Buradan onu yaxşı görə bilmirəm.

***

Gecə yarısından keçmişdi. Yağış artıq sakitləşmişdi. Morriqan düşünürdü ki, ömründə ilk dəfə gördüyü adam-

la şəhər kənarına gəzməyə çıxmaq təhlükəli ola bilər. Buna baxmayaraq, naməlum şəxsin öünüə düşüb gedirdi. Arxadan yola tuşlanmış əl fənərinin işığı qızı hansı istiqamətdə getməli olduğunu göstərirdi. Morriqan da hipnoz transında olan insanlar kimi mütiliklə işığın izinə düşüb addımlayırdı. Bu an boynunda naməlum adamin nəfəsini hiss etdi. Boynuna bağladığı şərfi açdı və yağışda yuyunub saflaşmış havanı ciyərlərinə çəkdi: "İlahi, yaşamaq necə də gözəldir!"

Birdən düşüncələri dondu. Elə bil həyatının bu kadrını saxladılar. Bir anlıq hərəkət qabiliyyətini itirdi. Morriqana elə gəldi ki, başına uzun, iti və soyuq bir dəmir sancıları. Sanki bu iti dəmir kəllə sümüyüünü yararaq beynindən boğazına keçdi. Udquna bilmirdi. Soyuq dəmiri sanki boğazında hiss edirdi. İkinci zərbə... Bu zaman dəmir daha da aşağı, ürəyinə doğru irəlilədi. Sinəsində bərk sancı hiss etdi, ardınca da ürəyi sürətlə çırpinmağa başladı.

Morriqan alnından isti tərin axdığını hiss etdi. Damcılar qasından süzülüb sürətlə gözünə tökülməyə başladı. Qoxusundan bunun tər olmadığını anladı. Gözlərini yavaş-yavaş yumdu. Ürəyinin və sürətlə, xırıltı ilə çıxan nəfəsinin səsindən başqa bütün səslər eşidilməz oldu. Dizlərinin boşaldığını, ardınca da yaş torpağın soyuqluğunu hiss etdi.

İlk beyninə gələn fikir "məni öldürəcəklər" oldu. Əlləri, ayaqları ilə beyni arasında əlaqə kəsilmişdi. Hərəkət edə bilmirdi. Gözlərini açmağa çalışdı. Yarı açılmış göz qapaqlarının arasından naməlum şəxsin onun üzərinə əyildiyini gördü. O, Morriqanın boynunun sağ tərəfindəki qoşa xala toxunanda qəribə iniltili səslər çıxartmağa başladı.

İblisin rəqəmi

Qarda heyətinin Erin haqqında öyrənə bildiyi məlumat bundan ibarət idi: bu füsunkar, ovsunlayıcı gözəlliyə malik zərif xanım psixologiya ixtisası üzrə Harvard Universitetini fərqlənmə ilə bitirib, dünyanın ən nüfuzlu peşəkar psixoloqlar birliyi sayılan Amerika Psixoloqlar Assosiasiyasının üzvü, hüquq psixologiyası, xüsusilə də, kriminal psixologiya üzrə önəmli tədqiqatların, elmi məqalələrin müəllifidir. Anası Erin uşaqlıqda vəfat edib, yeniyetmə yaşlarında isə atasını da avtomobil qəzasında itirib.

Erinin anası amerikalı, atası irland idi. Atası uzun illər öncə Amerikaya köçmüdü. Buna baxmayaraq, ölkəsini unutmamışdı. Qızına da tez-tez İrlandiyانın təbiətindən, qədim qəsrlərindən, köklərinin söykəndiyi şücaəthi qədim keltlərdən danışardı. Ən çox da doğulduğu Korku tərifləyərdi. Ən böyük arzusu Erinin də bir gün İrlandiyani görməsi idi. Qızının adını da öz ölkəsinə olan sevgisindən Erin qoymuşdu. İrlandiyanın qədim sakinləri olan keltlərin dilində bu yerlər məhz bu cür adlanırırdı. Erin atasını çox sevsə də, İrlandiya onun üçün onlarla yad ölkədən biri idi.

Atası öldükdən sonra Erinin qəlbində böyük bir boşluq yaranmışdı. İllərlə bu boşluğun yerini heç nə doldura bilməmişdi. Son vaxtlar bu duyguya heç vaxt doğmaliq hiss etmədiyi o qərib torpaqlara qarşı bir nisgil qarışdığını hiss etmişdi. Bəlkə, atasının doğulduğu, böyüdüyü küçələrdə dolaşsa, böyük məhəbbətlə vəsf etdiyi təbiətə təmas etsə, yenidən onun nəfəsini hiss edə biləcəyinə ümidi lənmiş, yaşadığı həyatı qəfil dondurub ezamiyyət üçün müraciət edərək cavab belə gözləmədən tələsik Korka yola düşmüşdü. Lakin şəhər onu keçmişinə qaytarmaq əvəzinə, bütün gələcəyini dəyişəcək macəraların ağuşuna atdı.

***

Erin neoqotika¹ memarlıq üslubunda tikilmiş Finbar kilsəsinin qarşısından tez-tez keçə də, içərisinə, ilk dəfə idi ki, daxil olurdu. Nəzərləri kilsə divarlarını və tavanını başdan-başa örtmüş rəsmlərdə ilisib qaldı. Tavanda İsa Məsihin mələklərlə əhatə olunmuş təsviri vardı. Müqəddəs kitablarda bəhs olunan hadisələri əks etdirən ecazkar vitrajlar², müxtəlif heykəllər, mozaikalar kilsənin ab-havasına xüsusi rəng qatırdı.

– Bu təmtəraqlı kilsə haqlı olaraq bütün İrlandiyada ən gözəl memarlıq nümunələrindən sayılır, – Onilin səsi Erini düşüncələrindən ayırdı. – Bu kilsənin yerində qədimdə Mü-

¹ XVIII – XIX əsrlərdə Avropa ölkələrində yaranmış memarlıq üslubudur. Orta əsrlər qotik memarlıq üslubunu dirçəltmişdir. Bu memarlıq üslubuna yüksək qüllələr, çoxlu heykəllər, daş karkas üzərində oyma naxışlar xasdır.

² Rəngli şüsdən hazırlanmış pəncərə və ya qapıların bəzədilməsində istifadə olunan ornamentli və süjetli dekorativ kompozisiya

qəddəs Finbarın tikdiyi monastır olub. Demək olar ki, Kork buradan yaranıb.

Erin Şon Onili və Makqreqoru indi gördü. Yanlarında da Korkun yepiskopu dayanmışdı. Breydi hələ gəlib çıxmışdı.

Yepiskop Erinin kilsəyə olan marağını görüb ürəkləndi:

– Müqəddəs Patrik kimi, Müqəddəs Finbar da şəhərləri gəzər, moizələr edərdi. İrlandiyانın inanlı olmasında onun rolu böyük olub.

– Başqalarını öz dininə gətirmək nə qədər asan, özünü bu dinə gətirmək isə necə də çətindir, – Onil dedi.

– Müqəddəs Finbar çoxlu möcüzələr göstərib. Deyirlər, o, dünyasını dəyişəndə Günəş iki həftə sərasər göy üzündə qalıb.

– Aksiom olmayan hər bir şeyin sübuta ehtiyacı var, – bu dəfə Erin dilləndi.

– Cənab yepiskop, ilk qurbanın cəsədi nəyə görə kilsənin həyatınə atılsın ki? – Onil yepiskopun vəcdə gəldiyini görüb gec olmadan mətləbə keçməyə tələsdi.

– Qatil hər kimdir, Tanrı ilə düşmənciliyi var. Tanrıının yaratdıqlarını Onun evində öldürməklə Ona qarşı olan üsyanını göstərir. Qətllərin törədilmə formasından məlum olur ki, qatil bütün insani hisslərdən məhrumdur. İnsani dəyərlərə nifrət edir. İnəm da bu cür dəyərlərdəndir. Həm də kilsəni və müqəddəsləri Tanrıının yer üzündəki səlahiyyətli nümayəndələri kimi qəbul etmir.

– Qatil Tanrıya inanmir, sizcə? – Makqreqor dedi.

– Məncə, inanır. Eynilə İblis kimi.

– Hesab edirsiniz ki, canı özünü Tanrı və mələklərinə qarşı çıxmış İblis sanır, – Erin dedi, – cənnətdən qovulduğuna görə Tanrı ilə döyüşür?

Möhtərəm ata danışdıqca Erin bəzi qeydlər aparırdı. Bununla qatilin düşüncələrinin istiqamətini daha yaxşı anlamaq istəyirdi.

– İblis və ilk insanlar vəhdətə, bütövlüyə və aliliyə daha yaxın olan bir aləmdə yaşayırdılar, – möhtərəm ata istintaqa faydalı ola biləcəyi üçün böyük həvəslə danışındı, – təkəbbür və üsyən isə kəsrət, çoxluq aləmi olan dünyaya xas bir xüsusiyyətdir. İblis təkəbbür etdiyinə, ilk insanlar isə Tanrıya deyil, İblisə tabe olduqlarına görə o aləmi tərk etməli oldular. Onlar yerə bir-birilərinə düşmən kimi, ağılları, qəlbləri və düşüncələri parçalanmış halda endilər. Əvvəl təkşəxsiyyətli varlıq idilərsə, yerə enəndə çoxşəxsiyyətli canlıya çevrildilər. Məhz bu səbəbdən İblisin Müqəddəs Kitabda rəqəmi 666-dır. Yəni çoxlu çirkin simaları olan bir varlıq. İsa Məsihin və müqəddəs ardıcıllarının vəzifəsi də İblisi zəncirləyərək onun simalarının üzə çıxmasının qarşısını almaq olub.

– İsa Məsih İblisi zəncirləyib? Axi bu necə zəncirləməkdir ki, insanlar İsa Məsihdən əvvəl də, sonra da ta bu günə kimi heç bir cinayətdən çəkinmirlər? Həqiqət budur ki, sizin dediyiniz İblisin ən güclüsü elə insanın içində öz taxtını qurub. Ona ehtiras, nəfs, hədsiz istəklər, acgözlük, paxılıq, qəzəb, kin – nə deyirsiniz, deyin. Bax bu içimizdəkini zəncirləməyənə qədər İblisi qandallamağın faydası yoxdur.

– Siz haqlısınız, xanım. Ancaq mən o cür demədim, siz məni səhv başa düşdünüz. İblisin ən birinci hədəfi insanı öz

həqiqi simasından, daha doğrusu, Tanrıının insanda təcəlli etmiş simasından bacardığı qədər uzaqlaşdırmaqdır. Bununla da insanı yer üzünün xəlifəsi titulundan məhrum etmək istəyir. İblis insana verilmiş bu ilahi məqama görə ona paxılıq edir. Hər zaman da o titula özünüň daha çox layiq olduğunu, Tanrıının yanlış seçim etdiyini Ona sübut etmək istəyib.

– İblisə demək lazımdır ki, artıq bəsdir, dayansın. Çünkü o, çoxdan bunu həm Tanrıya, həm də bizim özümüzə sübut edib, – Erin kinayə ilə dilləndi.

– Nə düşünürsən? – bayaqdan diqqətlə qulaq asan müstəntiq qatilin psixoloji vəziyyəti barəsində Erinin fikrini bilmək istədi.

– Məncə, əlimizdəki məlumatlar hələ qatilin dini maniyasının, yaxud da dini zəmində psixoloji pozuntusunun olduğunu deməyə əsas vermir. Ancaq onun törətdiklərində mistik elementlər var, burası dəqikdir.

– “Religios paranoya” halından şübhələnmirsən? – Onil bir daha əmin olmaq üçün soruşdu.

– Yox, qətiyyən. “Paranoia religiosa”, adətən, xəyalpərəst, intellektual səviyyəsi aşağı olan, savadsız, psixoloji baxımdan qeyri-stabil insanlarda olur. Belələrinin cinayətlərində dini-mistik simvolika özünüň daha qabarık formada göstərir. Paranoyali insanların davranışlarını, haradasa, qabaqcadan anlamaq olur. Bizim axtardığımız cani isə tam fərqlidir.

– Müqəddəs Patrik bütün İrlandiyanın, Finbar isə Kor-kun hamisiidir, – Makqreqor fikirli halda dedi.

– Müqəddəs Finbar! – Yepiskop Makqreqorun sözünə düzəliş verdi.

– Düzdür, möhtərəm ata, üzr istəyirəm, – sonra da özünü itirməyərək, – demək istəyirdim ki, bununla qatil, bəlkə də, İrlandiyaya üsyan edir, özü də Korkdan başlayır. Müqəddəs Finbarın kilsəsindən şəhər yarandığı kimi, buradan da bütün şəhəri sökmək istəyir. Möhtərəm ata, siz kim-dənsə şübhələnirsiniz?

– Xeyr, ən kiçik ehtimalım belə yoxdur. Qətlə yetirilmiş qadının bizim kilsə ilə get-gəli də olmayıb.

– İfadə verərkən cinayət törədilən gün bizə diqqətinizi çəkən heç bir şeyin baş vermədiyini bildirmişdiniz. Nəsə kiçik, əhəmiyyətsiz hesab etdiyiniz bir şey də xatırlasınız, mütləq bizə bildirin.

– Həmin gün mənə qüllədən işıq görsəndiyini demişdilər. Ancaq kilsə o gün bağlı olduğundan düşünmüştüm ki, yəqin, yanılıqlar.

– Onu kim görmüşdü? – Onil maraqla soruşdu.

– Obrayanın kiçik oğlu. Qonşuluqda yaşayırlar.

– Biz bir qülləyə baxaq.

Onil hamidan əvvəl dar və dik pillələrlə qüllənin başına çıxdı və bir anlıq ətrafa nəzər saldı. Buradan hər tərəf ovuc içi kimi görünürdü. Şəhərin küçələri, göz oxşayan yaşıllıqlar, müxtəlif rənglərlə boyanmış evlər, Li çayının yaratdığı nağlıvari kompozisiya bir anlıq həttə buraya nə üçün gəldiyini də unutdurdu. Bu şəhər ona çox əziz idi, qəlbinə inanılmaz aramlıq verirdi.

Diqqətini cəmləyib qüllənin divarlarını, döşəmə və pəncərəsini diqqətlə gözdən keçirdi. Nəzərini yerdəki qanabənzər qəhvəyi ləkə çəkdi. Makreqordan həmin yerin barmaq

izinə görə araştırılmasını və ləkənin ekspertizaya aparılmasına tələb etdi.

“Qətldən əvvəl pəncərənin şüşəsi sınmışdı. Görünür, qırıq şüşələrdən biri bura gələn şəxsə batıb”, – yepiskop təəccüblə ətrafına baxır, olub-keçənləri anlamağa çalışırdı.

Onlar yepiskopla bir az söhbət edib həyətə çıxdılar. Bu zaman Breydi də özünü yetirdi.

– Onil, sən bizi kilsəyə ekskursiya üçün çağırmışdin? Mənim burada nə işim var axı? – Erin narazılığını bildirdi.

– Eyni məkanda müzakirə bəzən fikirdə ətalət yaradır. Təbiətlə mənəviyyatın harmoniya təşkil etdiyi belə yerlərdə zehin daha iti işləyir.

Onilin bu sözləri ciddiyətlə, yoxsa zarafatla dediyi anlaşılmadı.

– Nəticə, müstəntiq, yekun nəticə? – Erin hövsələsizliklə dedi.

– Makqreqor, sonuncu məlumatlar nədən ibarətdir?
– Onil müstəntiqə üz tutsa da, diqqətini qızdan çəkmədi. Erinin narahatlığının başqa bir səbəbi olduğunu hiss edirdi.

– Qarda təşkilatının canilər barədəki bütün məlumat bazasının araştırılmasına iyirmi əməkdaş ayırmışam. Cinyətkarın psixoloji portreti əsasında, hələ ki, beş nəfər üzərində dayandıq. İkiisi zindandalıdır, ikisinin də möhkəm alibiləri var. Beşincisi isə çoxdan ölüb.

– Belə çıxır ki, heç nə. Qatil qarda istintaq işinin gedisindən tam məlumatlı olduğundan sizin atacağınız bütün addımları qabaqcadan hiss edir.

– Ha-ha-ha, – Erin səsini qısib kinaya ilə dedi, – “sizin atacağınız addımları”? Yəni sən bizdən deyilsən? Ya da ki, özünü hamidan ağıllı sayırsan.

– Çayın axın sürətini və cəsədin suda qalma müddətini təxmini hesablayaraq haradan atıldığı müəyyən etdik, – Breydi dilləndi, – o məntəqədə bir neçə dükan və pab var. Barmenlərin, staticaların və müştərilərin sorğu-sualı zamanı aydın oldu ki, qurban oradakı pablara ara-sıra gedərmiş. Adı Evelina Evansdır. Sakit təbiətli imiş, hər kəslə mehriban davranışmış, heç kimlə də düşmənciliyi olmayıb.

– Şəxsiyyətini müəyyən edə bildiyimiz qurbanların heç birinin kiminləsə ədavəti, aşkar görünə bilən bir düşmənciliyi olmayıb, – Onil dedi, – hər müstəntiqin cinayəti arasdırın zaman nəzərə almalı olduğu ən mühüm cəhət motivdir. Qurbanı öldürməkdə kim maraqlı ola bilər? Bu cinayətdən kim fayda götürə bilər? Motivin bəlli olmaması cinayətin açılmasını çox çətinləşdirir.

– Cox güman ki, biz psixi qüsurlu insanla qarşı-qarşıyayıq. Belələrinin cinayətlərində isə sizin öyrəşdiyiniz motivlərdən olmur, – Erin dedi. – Görünür, bu durumda sadəcə qurbanın zahiri görünüşü ölüm hökmünün verilməsi üçün bəs edir.

– Motivsiz heç bir canlı hərəkət etmir. Sadəcə, motivlər fərqlidir.

– Cənab Onil, bəlkə, idarəyə qayıdaq. Kilsənin həyətin-də müzakirəmizi uyğun görmürəm, – Makqreqor dedi.

– Hər şeydən ehtiyat edən Onil indi çağırılmamış qulaq müsaflərindən çəkinmir, qəribədir, – Erin dedi.

– Yarım kilometr radiusunda ətrafımızda bir canlı varlıq yoxdur, əziz Erin, arxayıñ ol. Peşə vərdişidir: ən xırda nüans belə diqqətimdən qaçmaz.

– Maraqlısı budur ki, qatil Korkda heç kəsin diqqətini çəkmədən qurbanını minlərlə namizədlər arasından rahatlıqla necə seçir? – Breydi dedi.

– Kork elə də böyük şəhər deyil. Özünü fərqli aparan gəlmə adam o dəqiqə gözə çarpmalıdır, – Makqreqor da bu fikri dəstəklədi.

– Düzdür. Burunlarını hər yera soxmağı xoşlayan insanların vətəni olan bir ölkədə kamuflaj olunaraq gizli iş görmək çətin məsələdir, – deyə Erin mızıldandı.

– On gün bundan qabaq qapının kandarından bir məktub tapdım, – deyə Onil əlində tutduğu qovluqdan həmin məktubun surətlərini çıxardıb iş yoldaşlarına payladı. – Erin, məktub barədə sənin də fikrini bilmək istərdim.

– Mənim fikrim sənin üçün, doğrudanmı, önemlidir? – Erin artıq daxili narazılığını gizlədə bilmirdi. – Ümumiyyətlə, sən öz fikrindən başqa kiminsə sözünə dəyər verirsənmi?

– Əlbəttə, verirəm. Məsələn, hava bürosunun hava haqqında verdiyi məlumat mənim üçün çox önemlidir.

– İş çətinə düşən kimi zarafatla cavabdan yayınırsan. Bu səndə heç də gözləl alınmr.

– Yayınmırəm, sadəcə, məntiqsiz iddiaya cavab vermək istəmirəm.

– Sözümü kəsmə! – Erin dedi.

– Siz mənə heç ağızımı açmağa imkan vermirsiniz ki, xənim Parker.

– Bu artıq sondur, Şon Onil! Sən bizə komanda kimi baxmırsan! Artıq neçənci dəfədir ki, məlumatları gizlədirsən. Bizi ən son anda xəbərdar edirsən, hamının işini tam nəzarətdə saxlamaq istəyir, heç kəsə lazımlı bildiyi şəkildə hərəkət etməyə imkan vermirsən. Sən özündən çox razısan, digərlərinin əməyinə dəyər verməyən naşükür evoistsən.

Qardada heç kəs müstəntiq Onillə bu cür danışmağa cürət etməmişdi. Buna Onilin ad-sanı və ən əsası da, heybəti imkan vermirdi. O, lazımlı olan yerdə özünə qarşı çıxanlarla çox sərt davranışlığını bacarırdı. Makqreqorla Breydi heyrətdən donub qalmışdilar.

– Nə isə, səninlə mübahisə etmək istəmirəm, – Erin həyəcanını gizlədə bilmirdi.

– Heç mən də istəmirəm. Sadəcə, söhbətimizdə nəyə görə sənin deyil, məhz mənim haqlı olduğumu izah etməyə çalışıram.

Erin artıq bir cavab tapa bilməyib əsəbi addımlarla kilsənin həyət qapısına doğru yönəldi. Onil onu qapıda haqladı, qolundan tutub yaxınlıqdakı ağacın altına çəkdi:

– Qulaq as, gözləyirdim ki, ekspertizanın cavabları gəlsin və mən bütün məlumatları sizə eyni vaxtda verim. İstəmədim, cavablar çıxana qədər narahat qalasınız. Amma ekspertizanın rəyi də o qədər uzandi ki, açıb deməli oldum.

– Yaxşı, bəs sən nəyə görə Doyldan istəmisən ki, məni istintaqdan uzaqlaşdırırsın?

– Aha, aydınlaşdır, bayaqdan buna görə belə davranışırsan.

– Doyl artıq məni əvəzləməyi düşünür. Bunu onun sözlərindən tutdum. Doyl kimi səlahiyyətli şəxslərin gözüne

elə girmisən ki, səndən daha da layiqli insanlar diqqətdən kənarda qalıblar.

– Gözə dəyənlər öndə olanlardır. Bu isə elə də asan deyil. Cəsarət və bacarıq tələb edir.

– Səndən hamı çəkinir, ancaq mən yox, – Erin əlini əsəbiliklə yellədi.

– Mən buna şübhə etmirəm, Erin, – Onil Erini sakitləşdirməyə çalışdı, – ancaq cəsarətli olmaq kimisə təhqir etmək deyil. Bir də ki, bu məsələnin cəsarətlə, yaxud da sənin peşkarlığınla heç bir əlaqəsi yoxdur. Bunu ümumi işimizə xatir etməli oldum. Sən mənim indiyə qədər tanıdığım ən savadlı kriminal psixoloqsan. Ancaq, bununla belə, sənə tam etimad edə bilmirəm. Çünkü İrlandiyada çox qalmayacaqsan, Amerikaya geri dönəcəksən. O zaman yarımcıq qalmış iş başqa psixoloqa həvalə olunacaq, onun da bu işi öyrənməsi vaxtıımızı xeyli aparacaq.

Erin istər-istəməz Onilin sözlərinə haqq verdi. Bir söz demədən qolunu çəkib getdi. Onil onun arxasınca ucadan səsləndi:

– Əgər düzgün bildiyin yolda qarşına çıxan ilk sınaqdan qaçsan, növbəti sınaqdan yayınmaq üçün də bəhanə gəzəcəksən. Bu da səni getdikcə zəiflədəcək.

Erin arxaya baxmadan:

– Bilmirəm, qarşıma niyə sənin kimi qaba və inadkar biri çıxıb, – deyə Şonu sonuncu dəfə sancmaq istədi.

– Böyük günahlarından soruş, əzizim.

Qatilin məktubu

Kişi əlindəki iynəni ehtiyatla Morriqanın sağ gözünə yaxınlaşdırıldı. Qız gözlərini yumaraq qışqırdı. O isə soyuq-qanlıqla göz qapağının üstündən iynəni bağlı gözə sancdı. Qız ağrından fəryad edirdi. Gözünü açmaq, başını kənara çəkmək istəsə də, iynənin gözünü daha çox zədələyəcəyindən qorxdu. Dərmanın təsirindən bədəni get-gedə süstləşdi, əlləri boşaldı, nəhayət, səsi də kəsildi. Olanları hiss etsə də, müqavimət göstərə bilmirdi. Qəribə qoxu gəlirdi. Ömründə heç vaxt duymadığı qəribə qoxu. Tor görən gözləri yarıcaq qalmışdı. Otaq zəif işıqlandırıldıqından hər yer alatoran idi. Ətrafda nə olduğunu ayırd etmək çətin idi. Nəzərləri beş addimlığında olan böyük akvariuma bənzəyən şüşə qabda ilişib qaldı. Qabin içində tullanıb çölə çıxməq istəyən həşəratlar qaynaşındı. İlk ağılına gələn çeyirtkə oldu. Elə bu anda topuqlarından bağlanmış kəndir ətini kəsərək onu yuxarı dartdı, başısağrı vəziyyətdə göydən asılı qaldı...

Erin növbəti qətl hadisəsindən xəbər tutanda taksidə idi. O, Dublinə yola düşmüşdü. Qərarı Amerikaya qayıtməq idi. Yol boyu düşüncələr qızı rahat buraxmadı. Fikirləri darmadağın idi – baş müstəntiqlə olan mübahisəsi, Onilin ona son dedikləri, haqqında nə düşünəcəyini bilmədiyi qatil, ara

verməyən yağışları ilə əhvalını büsbütün korlayan İrlandiya iqlimi... Onlə qarşı qəlbində böyük qəzəb hiss edirdi.

Qatilin məktubunun surətini çantasından çıxarıb oxumağa başladı:

“Sizə maraqlıdır ki, mən niyə öldürürəm? Yox, mən öldürmürəm, mən əcəlin özüyəm. Əslində, öldürdüklərimə yeni həyat verirəm. Siz öldürdürüüm o zavallılardan ancaq bir neçəsini tapmışınız, onların həqiqi sayını heç vaxt bilməyəcəksiniz.

Məni axtarırsınız? Harada? Yanlış yerdə axtarırsınız! Bir öz işinizə nəzər salın. Orada məni görəcəksiniz. Mən də öz içimdə sizi görürəm. Baş verən bütün pislikləri və yaxşılıqları görürəm. Mənim gördüyüüm işlər sizin qəlbinizdəki çirkiliklərin yanında mürəkkəb damcısıdır.

Fikirləşirsiniz ki, mən kiməm, haradan gəlmışəm? Mənim gəldiyim yerə indiyə kimi heç bir insanın ayağı dəyməyib. Dibsiz bir uçurumun içindən gəlmışəm. Mən oranın hökmdarıyam. Bütün gizli istəklərinizin, arzularınızın qənimiyəm. Mən xüsusi missiya üçün göndərilmişəm.

Məni anlaya bilmirsiniz? İnad etməyin. İnsanlar məni anlamaya iqtidarında deyillər. Sizin dərkinizin çox fövqündəyəm. Mən xeyirlə şərin kəsişdiyi yerəm. Əgər kimsə məni tapmaq, beynimdəki fikir selinin axarını anlamaya istəyirsə, o da mənim kimi parçalanmalıdır, atəşə təslim olmalıdır, küllərindən törəməlidir. Əks halda, mən həmişə bir addım öndə olacağam, həmişə!

Deyirsiniz: “Ah, necə də mənfur şəxsiyyətdir”. Əslində isə, sizdən elə bir fərqim yoxdur. Heç biriniz göründüyünüz

kimi deyilsiniz, daxiliniz çirkablarla, rəzilliklərlə doludur. Əsl simanızı maska altında gizlətməkdə çox mahirsiniz.

Siz insanlar mənim aldiğim ləzzətlərdən xəbərsizsiniz. Bir dəfə dadsanız, bir daha əl çəkə bilməyəcəksiniz. Amma çətin! Bu ləzzətləri dadmağınız, çətin ki, mümkün ola! Bunu üçün mənim etdiklərimi eynilə təkrarlamaq lazımdır. Siz isə mənim işlərimi etmək sevdası ilə gizli-gizli alışب-yan-sanız da, bunu bacaracaq qədər cəsarətli deyilsiniz..."

Erin oxuduqlarından heyrətə gəldi: "Lənət şeytana, bu... ola bilməz", – nəsə anladı. Getmək qərarından vaz keçib birbaşa qarda bölməsinə yollandı.

Onil öncə onu qəbul etmək istəmədi. Ancaq qarşısında tamamilə başqa Erin görüb təəccübləndi. Qız təkidlə onu işə geri qaytarması üçün dil tökürdü.

– Qulaq as, cənab baş müstəntiq, sənə söz verirəm ki, bu iş bağlanana qədər Amerikaya qaçmayacağam. Al, inanmır-sansa, sənədlərim də səndə qalsın.

– Yaxşı, amma bir şərtlə, mənə sözsüz tabe olacaqsan, qərarlarım heç bir şəkildə müzakirəyə açıq deyil. Razisansa, qala bilərsən.

Erin üçün bu sözlər artıq idi. İndi qala bilmək üçün hər şeyə hazır idi. Onil bir az da götür-qoy etdikdən sonra qızın qalmasına razılıq verdi. Gözlərini onun dodaqlarına dikən Erin ciyindən yük götürülmüş kimi dərindən nəfəs aldı.

Axşama doğru yeni qurbanın kimliyi məlum oldu. Budadəfəki qurban cəmi on gün qatilin əsiri olmuşdu. Cəsədin müayinəsi zamanı məlum oldu ki, qurbana heyvanlar üçün nəzərdə tutulmuş, zəiflədici təsirə malik iynələr vurulmuş-

dur. Qatil bununla onun aktivliyinin qarşısını almışdır. Bu şəraitdə qurbanla istədiyi kimi davrana bilmışdır. Mədə möhtəviyyatı onun qurbanını sağ saxlaması üçün ara-sıra yedirtdiyini də təsdiq edirdi. İnyeksiyani Morriqanın məhz gözlərinə etməkdə məqsədi, yəqin ki, görməsində qüsür yaratmaq olmuşdur. O, bununla özünün naməlum qalmasını istəmişdir.

Hər kəsi bir sual düşündürürdü: əgər qatil sonunda qurbanını öldürməyi düşünürsə, nəyə görə üzünü gizlədir?

Qatil öncəki qurbanlarına etdiyi kimi, Morriqana qarşı da izahı məlum olmayan işgəncələr tətbiq etmişdi. Onu uzun müddət başıaşağı asmış, öldükdən sonra cəsədini odun mışarı ilə doğramışdı. Bədəninin bəzi hissələri əllə vəhşicəsinə qopardılmışdı.

– Bunu insan edə bilməz, – Makqreqor dedi. – Bunun üçün yırtıcı olmalıdır. Bəlkə də, Alistir düz deyir, bu cani insan deyil.

– İblisin ən böyük məharəti də budur ki, var olmadığı halda, insanları öz varlığına inandırır, – Onil dedi, – bir də, unutmayın ki, İblis, qulyabanı və insan arasında bəzən adlarından başqa elə bir fərq olmur.

– Silsilə qatillər adı insanlardır. Yəni, ən azından, bəşər növündəndirlər. Sadəcə, bizdən fərqli düşünür və fərqli məsələlərlə motivasiya olunurlar. Psixopat şəxsiyyətləri, özü-nətəlqinləri onlara bəzən qeyri-adi fiziki güc verə bilir.

Erin sözünü yenicə bitirmişdi ki, Onilin qurbanın bədənində aşkarlanmış dərman preparatlarının haradan satıldığı öyrənməklə təlimatlandırdığı qarda əlində qovluq,

qaranəfəs içəri girdi. Onil on gün əvvəl oğurluq şikayəti ilə müraciət etmiş baytarlıq aptekin işçisinin ərizəsinə, oğurlanmış ləvazimatların siyahısına nəzər saldı. Bədənsüstlüşdirici təsirə malik dərmanlar, iynə, bint, pambıq, yuxugətiricilər və antibiotiklər. Siyahıda qeyd edilənlər Morriqanın cəsədinin müayinəsi zamanı aşkar edilmiş preparatlarla uyğun idi.

Çəkic Ceymsin bacısı oğlu

Axşamüstü Onil ilə Erin “An Spailpin Fanach” pabına tərəf addımlayırdılar.

– Bu pablarda hər səviyyənin adamını taparsan. Məncə, bu, pabin irlandların həyatındaki rolunu aydın göstərir. Onlar həyatı məsələlərin hamısını, demək olar ki, burada həll edirlər. Yeyirlər, içirlər, oynayırlar, oxuyurlar, tanış olurlar. Evlənmək, dava etmək, gülmək, ağlamaq – hamısı pabda baş verir. Bəli, pabları irland sosial mədəniyyətinin əsas elementlərindən hesab etmək olar.

Bilirsən, hər pabin öz ruhu, özünəməxsus interyeri, brend içkisi və öz müştəri dairəsi var. İrland pivəsi olan tünd qara rəngli Ginnes pablarının əsas içkisi hesab edilir. Hərçənd onun nəyini içirlər, bilmirəm.

Onil danışdıqca Erin anlayırdı ki, atasının irlandlar haqqında demədiyi hələ çox şey var.

Onlar paba daxil oldular. Erin ətrafa göz gəzdirdi. Yüz-yüz əlli kvadrat metrlik zalda müxtəlif ölçüdə və fərqli formalarda olan taxta stol və stullar diqqəti cəlb edirdi. Bəzi yerlərdə stulların əvəzinə, pivə çəlləkləri qoyulmuşdu. Tavandan müxtəlif əşyalar, qalstuklar, qədim çəkmələr, fincanlar, fənərlər asılmışdı. Qırmızı kərpicdən hörülmüş tavan

enli taxta şalbanlar üzərində qurulmuşdu. Divarlarda taxta rəflərə müxtəlif içkilərin boş şüşələri düzülmüşdü. Bir neçə yerdə İrlandiyanın bayrağı da gözə dəyirdi. Pabin sonunda buxarı yanındı. Pivə, sous, yemək, siqaret qoxularını udub qəribə bir qarışım yaratmış ocaq ətri beyni dumanlandırır, qəribə ab-hava yaradırı.

Hər bir pabin ən vacib üç elementinin üçü də yerində idi: barmen, üzərində təbaşirlə menu yazılmış qara lövhə və darts oyunu üçün hədəf. Əksər paqlar kimi, buranın da böyük, işıqlı pəncərələri yox idi. Olan pəncərələrə dumanlı və tünd şüşələr salınmışdı, bu da adamı xarici aləmdən tamam qoparıb içərinin mürgülü havasına daldırırdı. Pabin içərisində insanın, bir müddətlik də olsa, problemlərindən uzaqlaşması üçün, özünü məkanın ağuşuna təslim etməsi üçün hər bir psixoloji şərait yaradılmışdı. Yeni müştərilərin gəldiyini görən barmen Lonnan onları həmişəki səmimiy-yəti ilə salamladı. O özünə hörmət edən əsl barmen idi – bütün içkiləri tanırı, hansı kokteyli necə hazırlamaq lazımlı olduğunu yaxşı bilirdi, ən əsası da, paba gələn hər müştəri ilə ona uyğun tərzdə ünsiyyət qurmaqdə usta idi.

Onil barmenin piştaxtasının arxasında əyləşdi.

– Sizə nə təklif edə bilərəm?

– Mənə limonad.

– Mənə də.

– Sizə bəzi suallarım olacaq. Bu qızı tanıyırsınız? – Onil Morriqanın şəklini barmenə tərəf çevirdi. – Biz onun yaxınlarıyız. Sonuncu dəfə iki həftə əvvəl evdən çıxıb, geri qayıtmayıb. Tez-tez bura gəldiyini deyirlər.

– Morriqan! Pabımızın daimi qonağıdır. Çoxdandır, gözə dəymir, – Lonnan iki bakal limonad süzdü.

– Bir ananın gözüyaşlı qalmasını istəmirsinizsə, bildik-lərinizi bizimlə bölüşün.

– Morriqanı sonuncu dəfə gördüğüm gün pab çox qarışq idi. Həmişəkindən xeyli çox adam vardı. O da həmin gün çox içmişdi, xeyli də əyləndi. Axırda bir cavan oğlanla çıxıb getdi.

Ortayaşlı, hündürboy, yekəqarın bir kişi onlara yaxınlaşdı. Şonun yanındakı boş stula yerləşdi.

– Lonnan, dostlarının pivə almağa pulları yoxdursa, mən onları qonaq edərəm.

– Baddi, yaxşısı budur, sən...

Onil imkan vermədi ki, barmen sözünü tamamlasın.

– Pivə çəlləyinə oxşamaq istəmirik. Pivəni sevən getdikcə pivə çəlləyinə bənzəməyə başlayır, qarın hissəsi böyüyür, baş hissəsi isə kiçilir. Pivə içən kişilərin bədənində qadın hormonları çıxalır, ondandır. Süd vəziləri şişir, qarın, bud nahiylərinə piy yiğilir.

Onil Baddinin qarnına eyhamla baxdı. Baddi bu cürətli danışığın qarşısında nə deyəcəyini bilmədi. Onilin sözləri onu narahat etsə də, özünü o yerə qoymadı.

– Əgər istədiyin ləzzəti ala bilməyəcəksənsə, bu həyat nəyə lazımdır?! – Baddi heyrətlə barmenə baxdı. – Lonnan, bu nə danışır? Bu, bura necə gəlib çıxıb? Sən bunu əvvəldən tanıyırdın?

– Yox, Baddi. İlk dəfədir ki, bizim pabda görürəm.

– Ey, sən bizim milli dəyərimizə dil uzadırsan?

– Sizə görə içki irlandların milli-mənəvi və mədəni də-yəridir? Əksinə, içki genlərimizi dağdan zəhərdir. Qüsurlu yeni nəsil meydana gətirir.

– Sən hansı planetdən gəlmisən? Dəli olub e bu. Deyir ki, pivə zəhərdir. Xa-xa-xa... – Baddi səsini qaldırdı, – dostlar, biriniz mənə bu kişinin sayıqladığını desin. Yoxsa gülməkdən ölücəyəm.

– Sayıqlayır, amma düz sayıqlayır, Baddi, – Şonun ar-xasındakı stoldan seyrək saçlarını səliqə ilə yana daramış, eynəkli kişinin cir səsi gəldi, – qədimdə Sparta kimi dövlətlər, qədim ellinlər içkini ağır işdən sonra qullara verərdilər, azad insanlar içki içməzdilər. Çünkü həmişə ayıq olmalı, heç kəsin təsiri altına düşməməli, öz ağılları ilə hərəkət etməli idilər.

Söhbətə pabın alaqqaranlıq küncündə əyləşmiş, siması elə də yaxşı seçilməyən kişi qoşuldu:

– Hmm, əslində, həqiqətə oxşayır. Axı milyonluq xalqı başqa cür necə idarə etmək olar ki? Onları boş vaxtlarında elə bir işlə məşğul etməlisən ki, real həyatdan uzaqlaşınlar. Yoxsa kimlərəsə sərf etməyən məsələlər barəsində düşünməyə başlayacaqlar.

– Spirli içki, əslində, mədəni və qanuni narkotikdir. Cəmiyyətdə yayırsan, sonra da zamanla insanlarda asılılıq yaranır, cavanından tutmuş qocasına qədər – hər kəs son funtunu gətirib içkiyə xərcləyir. Bu da büdcə və içki istehsalçıları üçün ömürlük çörək deməkdir, – eynəkli kişi bunu deyib bardağını yuxarı qaldırdı. – İçək ki, dövlətimizin çörəyi bol olsun!

– Kişi, sənin bu Lonnanla nə düşmənciliyin var? – Baddi Onilə üzünü tutdu. – Sənin sözünə qulaq assaq, Lonnanın da ticarəti kasadlayar. Düz deyirəm, Lonnan?

– Baddi, sən olmasan da, başqa bir axmaq Baddi tapılıb gələcək. Sən mənim ticarətimin dərdini çəkmə.

– İçkini ilk dəfə İrlandiyaya Müqəddəs Patrik gətirib, xristianlıqla bərabər. Bəs bunu bilirdin, ağıllı? Deməli, bir gün Müqəddəs Patrik meyxanaya girir, – Baddi xaç çəkdi, – müqəddəs meyxananın zirzəmisində İblisin məskunlaşdığını hiss edir. Patrik meyxananın sahibinə İblisi qovmaq üçün müştərilərini viskiyə qonaq etməyi məsləhət görür. O da müqəddəsin dediyinə əməl edir. Bundan sonra İblis orani tərk edir. İblislə mübarizədə içkinin təsirini görən müqəddəs hamiya yalnız viski içməyi əmr edir.

– Bütün sakinləri İblisə dönən evdə o özünü artıq hiss edib, odur ki, rahatca çıxıb gedib, – Onil asta səslə dilləndi. Bütün sakinləri İblisə dönməsə də, özü cəhən-nəmə dönmüş o evi, evlərini xatırladı. Tikiş maşınını bir neçə şüşə pivəyə dəyişib yenə sərəxoş halda evə gəlmış adam, mətbəx qapısının ağızında əl-qolunu ölçərək qışqıran qadın. Qulaqlarını bərk-bərk qapayıb künçə qıslımiş balaca Şon. Atasının tolazladığı ayaqqabı hədəfə çatmadı, divardakı çərçivəyə dəyib yerə düşdü. Divardan qopub düşən çərçivənin çılik-çılik olan şüşəsinin səsi, anasının hönkürtüsü... Göz yaşları uşağın burnunun suyuna qarışıb dodaqlarını yandırırdı, əlini qulağından çəkib ağızını silmək ağlına gəlmirdi... Soyuq limonaddan bir qurtum içdi. Açı dadırdı. “Müqəddəs Patrikin şəkli idi. Hə, Mü-

qəddəs Patrikin..." Fikrini toplayıb Erinin nə dediyini anlamağa çalışdı.

– Özünüzə bəraət qazandırmaq üçün bütün müqəddəsləri yalandan şahid gətirməyə hazırlısınız, – Erin deyirdi.

Baddi Erinə fikir verməyib piştaxtaya dirsəkləndi, üzünnü Onilə tutub:

– Mərc edərəm ki, sən siqaret də çəkmirsən, – Baddi irişdi, – heç söyüş də söymürsən, fahişəxanaya da getmirsən.

Ətrafdakılar gülüşdülər.

– Yanındakı gözəlcə başqa yerdən gəlib, deyəsən. Amerikan ləhcəsi şübhələrimi təsdiqləyir.

– Bəli, amerikalıyam. Və buna görə də özümü çox şanslı sayıram, – Erin qətiyyətlə Baddiyə cavab verdi.

– Düşünürəm ki, Amerikadan olduğuna görə özümü təniyandan bəri cavabını axtardığım sualı sənə verə bilərəm. Bu yankılər nəyə görə bu qədər axmaq olurlar? – Baddi soruşdu.

Pabdakılar yenə gülüşdülər. Erin əhvalını pozmadan cavab verdi:

– Ona görə ki, sizin atalarınız acliqdan, ölkədəki hərc-mərclikdən Amerikaya qaçanda onlara qucaq açıb qəbul ediblər.

– Onlar xainidlər, öz vətənlərini ən çətin günündə qo-yub qaçıblar, – Şonun arxasındaki masadan eynəklinin cır səsi gəldi, – həqiqi irland saymırıam onları.

– Amerikanlara axmaq deməmişdən əvvəl tibb, texnologiya, kompüter, kosmos, nəqliyyat və digər sahələrdə et-dikləri kəşflərə baxın. Bəs siz irlandlar nə etmisiniz?

– Amerikanlar başqalarının kəşflərini mənimsəyərək, sadəcə, bir az püxtələşdiriblər. Bütün nəticəni də təkcə öz adlarına yazıblar.

– Mübahisə etmə, onsuz da, amerikalılar kütbeyindirlər. Anlamıram, məktəbdə bu amerikanlara nə keçirlər. Gözəlçə, səni yenidən məktəbə göndərmək lazımdır, – Baddi ağızını marçıldatdı.

– Hər halda, siz anlayırsınız ki, Amerika dünyani primitivlikdən çıxardıb, müasir elm və texnologiya dövrünə gətirib, – Erin həyəcanla dedi, – Amerika qadınlara azadlıq verib, sizdə isə qadınlar hələ də kişilərin əsarəti altındadır.

– Bəli, düz sözə nə deyəsən. Sonuncu fikrinlə razılaşma-
maq olmur, – piştaxtanın qarşısında əyləşib çətirini yanına
qoymuş qadın dilləndi.

– Hansı qadına saxta, naz-qəmzəli kişi lazımdırsa, qoy getsin Amerikaya, ya da ki, İngiltərəyə, – Baddi öz sözlərinə
bu dəfə ancaq özü güldü.

– Dünya sizi boşboğazlıq üzrə mütəxəssis hesab edir, irlandlar ən məntiqsiz və absurd hadisəni ciddi sima alıb elə
inamlı danışırlar ki... Siz bir xalq olaraq meqalomaniyaya
tutulmusunuz.

– Nəə, meqalalmani? Dilim düyüն düşdü ki! Bu nə əcaib
sözdür belə?

“Çətin bu pabda bu sözün mənasını bilən tapıla”, – Erin
düşündü.

– Meqalomaniya, yaxud da böyüklik maniyası, – Badinin
yanına yenicə əyləşmiş cavan oğlan dilləndi, – insa-

nın öz əhəmiyyətini, gücünü, dahiliyini, ictimai və siyasi qüdrətini, potensialını absurd səviyyəsinə qədər işırtməsi belə adlanır.

– İrlandlarsız dünya ədəbiyyatını təsəvvür etmək mümkün deyil, – bu dəfə də eynəkli kişi dedi, – bunun üçün elə bircə bu adları xatırlamaq kifayətdir: Oskar Uayld, Ceyms Coys və ədəbiyyat üzrə dörd Nobel mükafatçısı Bernard Şou, Vilyam Batler Yefts, Semuel Bekket və Şeymas Hini. Siz də deyirsiniz ki...

– İrlandların şərəfinə! – sütunun arxasından kimsə kal səslə qışqırdı.

– Şərəfə! – hamısı bir ağızdan qışqırdı, – İrlandiyanın həqiqi paytaxtı Korkun şərəfinə!

Bardakılar badəsini qaldırıb bu sağlığa içməyən Erin ilə Onili on funtluq nifrətlə süzürdülər.

– Oğlan, mən bığlarımı kəsməkdən mərc edərəm ki, sən ingilissən, – Baddi üzünü Onilə yaxınlaşdıraraq üz cıgilərinə, burnunun quruluşuna diqqətlə baxmağa başladı. – Bəli, sənin solğun dərin var, eynən on...

– Londondanam.

– Sən əsl irland pabında İrlandiyanın şərəfinə içməməklə bizi təhqir etdin! Müqəddəs Patrikə and olsun ki...

– Baddi Onilin yaxasından tutub qaldırıldı.

– Savadsız nasist, heç bilirsən ki, ölkənizin hamisi hesab edib, canına and içdiyiniz müqəddəs, çox güman ki, irland yox, elə ingilis olub? – Onil ovqatını pozmadı. – Müqəddəs Patriki on altı yaşında ikən oğurlayıb İrlandiyaya qul olaraq gətiriblər.

– Sən öz ingilis ağızına bizim müqəddəsin adını almağa cürət edirsən? – Baddi Onili qapıya tərəf çəkib çölə atmağa çalışdı.

– Dayan, dayan! Məni içi boş pivə çəllayı kimi pabdan çölə atmamışdan qabaq sənə biri əxlaqi, biri fəlsəfi, biri də praktik, üç sual vermək istəyirəm. Onlara cavab tapmaqdə mənə kömək edərsən?

Baddi özünü itirdi. O, belə məqamda dava etmək əvəzinə, sual verən bir insanı ömründə nə görmüş, nə də bu haqda bir şey eşitmışdı. Bu özündən müştəbeh yadelli insanı çölə tullamaq istəyini birtəhər boğub dilləndi:

– Eşidirəm, tez ol!

– Nəyə görə insan öz həmcinslərini tanıdlıqca heyvanlara daha çox sevməyə başlayır?

Baddi həqarətlə Onili başdan ayağa süzdü və üzünü Lonnana tərəf çevirdi:

– Lonnan, bir bu ağıllıya bax. Pabında bu günə kimi belə əntiq insan görmüsən?

Qəhqəhə səsi pabı bürüdü.

– Hə, bu sualın cavabını bilmirsən, – Şon başını buladı.

– Onda keçək ikinci, fəlsəfi suala. Bu sualı mənə Milandaki əcnəbi dostum verərdi: Baddi, sən haradan gəlmisən, haradasan və hara gedirsən?

Baddi bu sözləri eşidəndə təngə gəldi və içinə yiğilmiş qəzəbini püskürdü. Onilin boğazını sıxıb yarımcıq qalmış işini bitirmək istədi.

– Hə... belə başa düşdüm ki, sən bu sualın da cavabını bilmirsən, – Onil xırıltılı səslə dedi.

Onilin siması bir anın içində dəyişdi. Qaşlarını çatdı, gözləri qiyıldı, dodaqlarının arasından köpək dişləri görəndi. Yırtıcı canavarı xatırladırıdı. Ani hərəkətlə Baddinin böyrünə bir yumruq zərbəsi endirdi. Əlləri boşalmış Bad-dinin qolunu burdu və ayağını onun ayaqlarına keçirib möhkəmcə irəli itələdi. Baddi üzüüstə piştaxtaya dəydi. Sağ böyrünə ard-arda endirilən iki yumruq zərbəsinin ağrısından yumaq kimi yiğildi.

Dostlarından biri Baddiyə yardım etmək üçün ayağa qalxdı. Əlində tutduğu qədəhi arxadan Onilin başına vurmaq istədi. Bunu görən Erin qışqırıb özünü onun üstünə atdı. Saçlarından dartmağa, üz-gözünü cırmağa başladı. Kişi Erini özündən kənara itələyir, qız isə əl çəkmirdi. Bu zaman çənəsinə endirilmiş sərrast yumruq zərbəsi, ardınca da ayağına doğru yönəlmış təpik sərxoş kişini ağıziüstə yerə sərdi. Onil onu zərərsizləşdiriyinə tam əmin olmaq üçün ikinci təpik zərbəsini artıq yerdə inildəyən kişinin qarnına vurdu.

Sonra Erinin qolundan yapışdı və üzünə tökülmüş buruq saçlarını geriyə itələdi. Qız heyrət və həyəcanla baxındı. Onil Erini ehmalca yerinə oturdu və heç nə olmamış kimi özü də yanında əyləşdi. Ürək döyüntülərinin səngiməsi üçün limonadından bir qurtum içdi. Lonnan bir-iki nəfərə yixilanları qaldırmalarını işarə etdi. Heç kim ağızını açıb danışmirdi. On dəqiqə sonra hamı heç nə olmayıbmış kimi sakitcə öz yerində əyləşmişdi.

Baddi dəsmala bükülmüş buzu şışmiş alnınə sıxmışdı.

– Mən səni tanıdım, – barmen Lonnan piştaxtaya dir-səkləndi, – sən Şon Onilsən, Dublindən gəlmiş məşhur müs-

təntiq, – sonra da Baddiyə tərəf çönərək, – Baddi, bu bizim Ceymsin bacısı oğludur, – dedi.

– Ceyms... Çəkic Ceyms? – Baddi başını qaldırıb hey-rətlə soruşdu.

Bu sözlər pabdakıların ürəyinə yağı kimi yayıldı. Baddi qeyri-ixtiyari gülümsədi və müstəntiq Onilin əlini sıxmaq üçün öz əlini uzatdı.

– Ağır əllərin var. O dəqiqə anladım ki, bu yumruqlar saf qan irlanda məxsusdur. İngilislər çox zərif olurlar.

Erini gülmək tutdu. Şonun qulağına piçildədi: “Saf qan irlandiyalı? Bəlkə, atanın ingilis olduğunu deyib onları pərt edəsən?”

– İngilis olsaydı, bil ki, zərbələri daha amansız olardı. Aydındır ki, özünükülərə vurmağa əli gəlmirdi, – eynəkli kişi dilləndi.

– Baddi, Ceymsin bacısı oğlu iki dəfə İrlandiya, dörd dəfə də İngiltərə boks çempionu olub. Ceyms bunu bizə tez-tez fəxrlə danişardı.

– İngilis boksu dünyada çox güclüdür. Orada çempion olmaq hər adamın işi deyil, – eynəkli heyrətlə başını yırgaladı.

Lonnan Şon Onilin titulları barəsində danışdıqca Badinin gözləri iftixarla parıldayırdı, onun əlini daha da şövqlə silkələyir, buraxmaq istəmirdi.

– Baddi, deyirəm, yaxşı qurtarmışıq ki, – davadan sonra başındaki içki dumani əməlli avazımış dostu dilləndi. Sonra üzünü Şona tutub:

– Dostum, sonuncu praktik sualın nədən ibarət idi? – soruşdu.

Onil qımışıb:

– Bu elə də mühüm deyil.

– Məncə, praktik sual göz qabağındadır, – Lonnan Bad-dinin xurd-xəşil olmuş simasına baxdı. Baddi utanıb gözlərini yayındırdı.

Pabda ab-hava tamam dəyişmişdi. Səmimi mühit yaranmışdı. Onil onu maraqlandıran sualların hamısını soruşa da, istədiyi cavabı ala bilmədi. Morriqanla birgə getmiş adamlı burada heç kəs tanımırıdı. İlk dəfə görürmüşlər. Naməlum şəxs özünü Şol kimi təqdim etmişdi. Deyilənlər bir-birinin ziddinə idi. Bəziləri səsinin qalın olduğunu, bəziləri isə qadın səsinə bənzər səslə danışdığını deyirdilər. Bəziləri ayağını çekərək yeridiyini, tez-tez də asqırlığını, bəziləri isə əksinə, yerisinin çox normal olduğunu və tamamilə sağlam göründüyüünü iddia edirdilər. Üz cizgilərini belə hər kəs bir cür təsvir edirdi.

Deyilənlərdən ağlı bir şey kəsməyən müstəntiq bütün bu bir-birini təkzib edən ifadələri tünd irland pivəsinin ayağına yozub taleyi ilə barışmalı oldu.

Qorxu peyvəndi

Pabdan çıxanda artıq gecə yarısını keçmişdi. Onil Erinin yalnız getməyinə razı olmayıb qızı evə kimi ötürmək istədi. Erin əvvəlcə bir az inad etsə də, səssiz gecənin vahiməsi və Onilin israrları qarşısında təslim oldu. Yanaşı addımlayarkən eynilə bu cür, bir kişinin müşayiətində bu pabı tərk edib qaranlığa addımlamış və bir daha Günəşi görməmiş zavallı Morriqanı düşündü. Nəsə deməyə, bu sükkutu pozmağa ehtiyac duydu:

– Şol... Qəribə addır, – astadan dilləndi. – Şol... Daha çox ləqəbə oxşayır. Sabah ilk işiniz bu Şolun kim olduğunu aydınlaşdırmaq olsun. Hətta bu adın mənası, bu adda dünyada neçə nəfər var... Onunla əlaqəli hər şey. Hər şeyi təfərruatına qədər öyrənməliyəm.

Erin susur, sakitcə dinləyirdi. Sonra Şon da nədənsə susdu. Bu qədər həyəcan və yorğunluqdan sonra Erinlə ciyin-ciyanə addımlayarkən qatıldən bəhs etmək, qızı göstəriş vermək birdən-birə ona dünyanın ən yersiz işi kimi göründü. Deyəsən, Erin də onunla eyni fikirdə idi:

– Şon, sən o yekəpər Baddi ilə sözləşəndə üzünə bax-dım. Simanda zərrə qədər də olsun qorxu, həyəcan yox idi. Cox rahat idin. Bunu necə bacarırsan?

– Nədən qorxmaliydım ki?

– O boynuyoğunun vahiməli görünüşü səni heç qorxutmadı? Çopur sıfəti, keçəl başı, qat kəsmiş alnı, boynundakı çapıqlar, həddindən yekə görünən əlləri... Lap əfsanələrdən gəlmış divə oxşayırıdı.

– Axı yoğun peysər, yekə pəncələr nəyi ifadə edir? Qarşımızda yad planetdən gəlmış dəmir bədənli bədheybət-zad dayanmamışdı ki. O da bizim kimi bir insandır. Bəlkə, bir az kor-kobuddur, vəssalam.

– Mənə elə gəlir ki, sənin qarşında yadplanetli də dayanmış olsayıdı, yenə də onunla həmin formada, eyni soyuqqanlılıqla rəftar edərdin.

– Mən özümü qorxu hissinə qarşı peyvənd etmişəm.

– Necə?

– Qorxuya nifrət etməklə. İçimdə qorxu hissi yaranan kimi ürəyim bulanmağa başlayır, qaytarmaq istəyirəm, bu da məni o hissədən o dəqiqə iyrəndirir. Bilirsən, mən qorxunun insanı hansı hallara saldığını bilirəm. Uzun illərdir ki, bir daha bu hissi özümə yaxın buraxmayacağımı and içmişəm. Nə zamansa cəsarətsizliyindən, qorxaqlığından atmadığın addımların bədəli olaraq sonradan heç vaxt qurtula bilməyəcəyin bir yükün altına girmiş olursan. O yerdə ki, olmalısan, oradan qaçırsan, o anda ki, danışmalısan, susursan, nəhayət, payına səni bir ömür tərk etməyəcək vicdan əzabı düşür. Bütün ömrünü özünə nifrət edərək yaşayırsan. Deyilmiş kobud və nahaq bir söz qarşısında susan sonradan bir ömür üzündən tüpürcək təmizləməyə hazır olmalıdır.

– Sən nə sərt düşünürsən, Şon. Cox ağır həyat fəlsəfən var.

– Həyatın özü bizdən sərt və ağır olmayı tələb edir. Götürək, Baddini. Səncə, Baddi sözdən anlayan insandır? Səncə, onun bizi xoş münasibəti yediyi kötüklərdən sonra yaranmadımı? Pabdakıların, Lonnanın belə fikri biz tərəfdən gördüyü əks münasibətdən sonra dəyişdi.

– Birdən sən kötük yesəydin, onda necə? Bil ki, mütləq hər güclüdən daha güclüsü var və davadan da həmişə qələbə ilə çıxmaq olmur.

– Sən də bil ki, əzizim Erin, mən kötük yesəydim belə, nəticə yenə bizim xeyrimizə olacaqdı. Onlar bizimlə yenə də dostlaşacaqdılar. Çünkü cəsarətli insan döyülsə də, hörmət qazanır.

– Döyüldüyüünə görəmi hörmət qazanır? – Erin dodaq-altı gülümsündü.

– Xeyr, cəsarətinə və qorxmazlığına görə... Əslində, irlandlar deyildiyi kimi deyillər. Onlar çox cəsur və mübariz xalqıdır. Sadəcə, barələrində yanlış stereotiplər mövcuddur.

– İngilislərdən xoşları gəlmir.

– Bunun kökü tarixən onların arasında olan torpaq iddialarına qayıdır. Nifrət atəşinin şiddetlənməsində katolik irlandlar və protestant ingilislər arasında yaradılmış dini qarşıdurmanın da təsiri az olmayıb. İki məzлum xalq sadəcə amansız siyasetin qurbanı olublar. Hər iki xalqı özümə yaxın bilirəm.

– Mən də sənin belə gözəl apperkot və huk¹ vurdugunu bilmirdim, – Erin zarafatla dava etməyə hazır insanlar kimi yumruqlarını üzünü qarşısında cütləşdirdi.

---

¹ Boksda işlənən zərbə adlarıdır.

– Mənim də aqlıma gəlməzdi ki, səhər özünün döyməyə hazır olduğun müstəntiqə görə qadın zərifliyini kənara qo-yarsan və hətta özünü təhlükəyə atarsan.

– Sənə görə yox, Korka görə, – Erin dedi, – sənə bir şey olsa, bu cinayətlərin üstünü kim açacaq?

– Cinayəti açandan sonra Amerikaya qayıdacaqsan?

– Yəqin ki, qayıdaram. Düzü, bu yerlərə getdikcə daha çox alışram, bu şəhər mənim üçün də doğmalaşır. Ancaq hər şeyim Amerikadadır: dostlarım, qohumlarım, daimi işim, acı-şirin xatırələrim. İrlandiyaya məni, demək olar ki, heç nə bağlamır.

– Mən də, yəqin ki, qayıdaram. Ancaq Londona yox, Dublinə. İngiltərə də mənim üçün çox doğmadır, ora mənə yüksək təhsil və dünyagörüşü verib. Bunu unutmaq olmaz. Ancaq İrlandiyada özümü sanki daha azad hiss edirəm. Heç yerdə tapmadığım hüzuru burada tapmışam.

– Ola bilsin ki, bu sənin uşaqlıq xatırələrinlə bağlıdır. Onların insana yüksək emosional təsiri var. Bir də, anladığım qədərilə, anana daha çox bağlı olmusan. Sən burada ananı hiss edirsən.

– Ola bilər, – Şon təbəssüm etdi. – Uşaqlar, adətən, atanın sevdiklərini sevməyi öyrənirlər. Atadan uzaqlaşdıqda isə ananın sevdiklərini sevməyə, həyata onun gözü ilə baxmağa başlayırlar.

– Sən patriotsan, Şon. Mən sənin kimi deyiləm. Sən İrlandiyada elə də çox yaşamamışan, ancaq buraların hər qarışına bələdsən... Sənin içkiyə meyil etməməyin nə irlandlara, nə də ingilislərə xasdır. Səbəbini bilmək olar?

– Atam çox içərdi. Bu səbəbdən də evimizdə tez-tez dava-dalaş olardı. Evə gec gələrdi. Getdikcə vəziyyət daha da pisləşdi. Əvvəllər əsl centlmen ingilislərə xas alicənablılığı, qayğıkeşliyi olan atam tədricən ən adı davakar əyyaşa çevrilmişdi. Başçılıq etdiyi şirkət iflasa uğrayandan sonra əlindən heç nə gəlmədi, içkiyə qurşandı... O vaxt çox kiçik idik. Evinizi belə satmalı olduq, səfalətin qucağına düşdük...

– Əslində, pabin ab-havası elə idi ki, mənim də bir qədəh pivə içmək həvəsim var idi. Ancaq bu barədə danışdıqların fikrimi dəyişdirdi. Beyin hüceyrələrimə rəhmim geldi, axı onların mənə çox yaxşılığı dəyib.

– Mən, uzun müddətdir ki, bu sistemdə işləyirəm. Bilirdin ki, bir çox qətllər, cinsi təcavüzlər, intiharlar, avtomobil qəzaları spirtli içki ucbatından baş verir? Mən hələ xuliqanlıq, oğurluq, dava-dalaş kimi cinayətlərdən danışmırəm. İçki üzündən dünyada minlərlə insan həyatını, ya-xud doğmalarını itirir. İçkini yiğişdirmaqla cinayətlərin, qətllərin, xəstəliklərin faizini ən azı yaribayarı azaltmaq olar. Faydalı iş əmsalı, məhsuldarlıq da ən azı qırx-əlli faiz yüksələr.

– Valideynin həyat tərzi övladda ətraf obyektlər barəsində ilkin təəssürat yaradır. Sonradan isə bu onun şəxsi həyat təcrübəsi ilə möhkəmlənir. Şon, sən anan barədə, demək olar ki, danışmirsan.

– Anam... Tanrı ona nə mənəvi, nə də zahiri gözəllikdə xəsislik etmişdi. Bəzən tanışlar zarafatla belə bir gözəlin atam kimi adı oğlunda nə tapdığını soruştırdılar.

– Sən özünü daha çox hansı millətə yaxın bilirsən?

– Damarlarimdə hər iki millətin qanı axır. Cismən iki fərqli torpağa mənsubam. Hər iki xalqı sevirəm. Ancaq ruhən irlandlar mənə daha yaxındırlar.

– Mən isə özümü qətiyyən irlandiyali hesab etmirəm. Filadelfiyada doğulmuşam, bütün ömrümü Amerikada yaşamışam, təhsil almışam, oranın mədəniyyətini mənimsemişəm. İraqim mənə anamın südü ilə keçib. İrlandiyani isə yalnız atamın söhbətlərindən tanmışam. Mənə hər şeyimi Amerika verib. Bunu heç bir zaman unuda bilmərəm.

– Hər kəsi ku dur mand əs əsle xiş,

Baz cuyəd ruzgare vəsle xiş.

Erin Onilin nə dediyini anlamayıb heyrətlə onun üzünə baxdı.

– Şərq mistik şairi Mövlananın misralarıdır. Şair deyir:

Hər kəs öz kökündən hər nə qədər də uzaq düşsə,

Bir gün öz kökünə qayıtmaq üçün bir yol axtaracaq.

– Sənin şərq ədəbiyyatına maraq göstərdiyini bilmirdim.

Düzü, ümumiyyətlə, poeziyadan anlayışın olduğunu güman etmirdim.

– Milanda restoran işlədən müsəlman tanışım var idi. Nəzər adında. O bu beyti çox oxuyardı... Mənim də Amerikadan çox xoşum gəlir. Büyük perspektivlər və tərəqqilər olğasıdır. Ancaq bu, insanın öz mənsubiyətindən utanmasına səbəb olmamalıdır. Hətta sənin mənsub olduğun ölkə bir çox parametrlərə görə geri qalsa belə.

Erin gözləmədiyi fikir qarşısında nə deyəcəyini bilmədi:

– Səncə, mən öz irland mənsubiyətimdən utanıram?

Axı mən özümü irlandiyali hesab etmirəm ki, utanmalı da

olum... Yaxşısı budur, sən mənim bu sualıma cavab ver, – Erin bu mövzunun üzərində çox durmaq istəmədi, – niyə dayına “Çəkic” deyirlər?

– Ceyms dayım küçə yumruq döyüşlərinin daimi iştirakçısı olub. Onun ağır sağ əl zərbəsi var idi. Özü də qəribə vurardı: sol əli ilə rəqibin boğazından tutub, sağ əli ilə başına çəkic kimi döyəcləyərdi.

– Vəhşilikdir, – Erin üzünü turşutdu. – Bunlar nəyə lazmıdır?

– Bu oyunlar, döyüşlər, əsasən, əyləncə xarakteri daşıyır. Daha çox maraq yaratmaq üçün qalibə pivə qonaqlığı verilər. Nə qədər istəsə, içər. Tamaşaçılar da kimin qalib olacağı barədə mərc edərlər, – Onil gülümsədi.

– Siz irlandlara görə, bir-birinizi əzişdirmək çox gülməlidir. Ən qəribəsi də odur ki, bundan sonra dostlaşırsınız.

Çayın sahilinə çatmışdilar. Erin yorulmuşdu, bir yerdə oturub dincəlmək istədi. Ətrafda bir-birindən aralı taxta skamyalar qoyulmuşdu. Birində əyləşdilər. Li çayının bulanıq suları səmadan gecəyə keşik çəkən Ayın şüalarını öz qaranlıq bətninə buraxmir, qaytarıb ətrafa səpələyirdi. Bir qədər uzaqdakı kiçik ikimərtəbəli evlər çoxdan səssizliyə bürünüb yuxuya dalmışdı. Bir müddət heç nə danışmadan bu ecazkar mənzərəyə tamaşa etdilər. Çayın şırlıtısına qulaq verərək hər biri gözlərini öz xəyallarına zilləmişdilər.

– Şon, sən nəyə görə insanlara, öz iş yoldaşlarına belə etimad etmirsen?

– Onlar işi mənim kimi görmürlər.

– Bu axı səbəb deyil. Sən uşaqlıqda psixoloji travma...

– Erin, bəsdir! – Şon boğuq səslə dilləndi. – Uşaqlıq travmaları ilə əlaqədar olan bu psixoloji konsepsiyalar mənə aid deyil. Hər davranışın arxasında travma axtarmaq yanlışdır. Heç kəs mənə travmaya səbəb olacaq xəyanət etməyib. Bu sadəcə mənim xasiyyətimdən, yaxud da həyata baxışlarından irəli gəlir.

Qul psixologiyası

- İnsanın yanlış davranışları və nöqsanlı düşüncələri onun uşaqlıq travmalarının inikasıdır.
- Uşaqlıqda heç kəs mənə çətinlikləri necə aşmaq lazımlığını öyrətməyib. Atam, əmilərim, hətta babam insanlardan, cəmiyyətdən gələn təhlükələr qarşısında yeganə çıxış yolunu sərt qarşılıq verməməkdə, “başlarını quma gömməkdə” göründülər. Onlar içlərindəki qorxunun üzə çıxmaması üçün əllərindən gələni edərdilər. Hətta qorxu və narahatlıqlarını bir-birilərindən də gizlədərdilər. Ancaq qorxu obyektinə olan nifratlırını süni təbəssümlərinin arxasından sezmək olurdu. Bəlkə də, bu nifrat daha çox öz acizliklərinə, hətta bütünlükdə varlıqlarına qarşı yönəlmışdı.

Evimizdə heç vaxt bizdə qorxu yaradacaq problemlərdən danişilməzdi, elə bil bu problemləri yox saymaqla onları, doğrudan da, yox olacağına ümidi edirdilər. Bizi mübarizə və özünü müdafiə tələb edən durumlardan oddan qoruyan kimi qoruyardılar. Onlar qorxu doğuran problemləri həll etmək yerinə, bu problemlərə alışmağı, bir növ, onlarla “yola getməyi” üstün tuturdular. Birdən sözümüz çəp gələr, dava edərik deyə eyni məhəllədə yaşadığımız uşaqlarla oynamamağa

belə icazə vermirdilər.. Hansı uşağın atasının xasiyyəti kobud idisə, onunla oynamamaq şansımız da minimuma enirdi.

Heç yadımdan çıxmaz. Bir nəfər atama külli miqdarda pul borclu idi. Artıq uzun müddət idi ki, pulu qaytarılmırı. Atam da bu pulla banka olan borcunu bağlamalı idi. Əks halda iflas edə bilərdi.

Bir gün Liverpula getmək qərarına gəldi. Onda mənim beş yaşım ya olardı, ya yox. Anamın etirazına baxmayıb məni də özü ilə apardı. Yəqin, o adamin ürəyinə rəhm salmaq istəyirdi. Balaca, qapalı bir yerdə borclu adamlı görüşdük. Atam əllərini dizlərinin arasına qoyub fağır-fağır oturmuşdu, adamın onunla əl-qolunu ölçərək, həyasız-həyasız danışmağına qulaq asındı. Buna danışq da demək olmazdı, o, atamın üstünə sadəcə qışqırırdı. Sonda da acıqla: “İndi başa düşdün, mən nə vəziyyətdəyəm?” – deyə soruşdu. Atam yenə eyni fağır ifadə ilə gülümşəməyə çalışdı, başı ilə anladığını bildirdi. Yanından çıxanda qiymətli vaxtından bizə ayırdığına görə o adama təşəkkür də etdi.

Mən o vaxt bunu atamın nəcibliyi, etik davranış nümayiş etdirməsi kimi dəyərləndirmişdim. Hətta bu alicənablılığına görə onunla qürur da duymuşdum. Böyüdükdən – atamı, həyatı daha yaxşı tanıdıqdan sonra anladım ki, etiketə qalxa, borclu pulunu vaxtında ödəməli, özü də atamla hörmətlə danışmalı idi. O durumda hökmə danişmaq, borcunu tələb etmək haqqı atamın idi. Həyatın iç üzünü gördüğüm o günə kimi gözümdə hər kəsdən daha güclü, hər çətinliyin öhdəsindən gəlməyi bacaran bir ata obrazı var idi. Lakin bu hadisənin mahiyyətini dərk etdiyim zaman atam get-gedə

gözümdə kiçildi. Başqasının qarşısında özünü o cür əzdiriyini düşündükcə mən də əzildim. Atama qarşı içimdə böyük bir qəzəb yarandı. Borcluya qarşı olan qəzəbim isə günü-gündən böyüdü və onun simasında bütün boynuyoğunlara nifrət etməyə başladım.

– Ona görə də qarda oldun?

– Əslində, yanğınsöndürən olmaq istəyirdim, gördüğün kimi, qarda oldum.

– Borclu necə, pulunu qaytardı? – Erin maraqla soruşdu.

– Xeyr! – Onil kinaya ilə gülümsədi. – On səkkiz yaşım olanda Liverpula getdim və həmin adamı tapdım. Ac-susuz bir neçə gün güddüm. Sonra dalanların birində təklədim... Yanımda gətirdiyim dəyənəklə onu o ki var döydüm. Vurdुqca inildəyir, onu öldürməməyim üçün uşaq kimi yalvarırdı. Əvvəlki zəhmli görkəmindən əsər-əlamət qalmamışdı. Hər dəfə nəfəsimi dərmək üçün əl saxlaşlıqda fasilə verdiyimə görə mənə minnətdar olduğunu gözlərindən oxuyurdum. O bunu mənim tərifimdən bir yaxşılıq kimi qəbul edirdi. Hə, indi onun üzündəki məzлum, fağır və qorxaq təbəssüm atamın onunla vidalaşanda etdiyi minnətdarlığı çox xatırladırdı. Qul psixologiyası belədir: sahibin gündəlik işgəncələrini bir qədər azaltması onun qula olan sevgisi, mərhəməti kimi qəbul edilir.

– Sənin qanında qəddarlıq daha çoxdur, Şon.

– Anam, ana babam, dayılarım, xalalarım və həyat yoldaşları... Onların həyatın çətinliklərinə baxışları tamam başqa cür idi. Ulu babaları İrlandiyانın müstəqilliyi uğrunda vuruşmuş, canlarını vermişdilər. Onlar da özlərini azad insanların azad və mübariz övladları sayırdılar.

– Biz düşüncə və davranış ssenarilərini uşaq ikən mənimsəyirik, sonradan isə bu ssenarilər həyatımızı istiqamətləndirməyə başlayır. Erkən yaşlarımızdan bəri qorxu zamanı müşahidə etdiyimiz ssenari qaçmaqdır. Bu baxımdan, biz insanlara görə, qorxudan qaçmaq təbii davranışdır.

– Mən Korkda qorxu qarşısında başqa bir ssenarinin də şahidi olmuşam: qorxunun üstünə getmək. Erin, mən bir şeyi anlamışam: insan sadəcə qorxu hissini yaşamamayaq üçün hər şeydən – azadlığından, mənliyindən və prinsiplərindən belə əl çəkməyə hazırlıdır. Bir halda ki, azadlığı əldə etmək, layiqli şəxsiyyətə çevrilmək üçün qorxunun üzərinə getmək, onunla əlbəyaxa olmaq lazımdır. Ömür boyu qorxu və dəhşətlə yaşamaqdansa, qorxulu və dəhşətli aqibət daha yaxşıdır.

– Problemlər, təhlükələr barədə evdə hansı formada danışılırsa, bu, sonradan uşağın cəsur və ya qorxaq, optimist və ya pessimist olmasına öz təsirini göstərir. Ənənəvi psixoloji yanaşmaya görə, bütün təhlükələrdən həddən artıq himayə olunan uşaqlar sonradan çox cəsarətsiz və utancaq olurlar. Hər bir xırda şeydən ehtiyat edirlər.

– Ailəmdə hadisələr qarşısında ancaq qorxu və ehtiyat nümayiş etdiriblər. Sənin yanaşmana görə, bu məni qorxaq etməliydi. Mən isə, əksinə, qorxunun iç üzünü tanıdım gün özümə heç nədən qorxmayacağıma dair söz verdim. Bu günə qədər də sözümüzün üstündə durmuşam.

– İstisnalar da var, təbii. Bu da danılmaz faktdır ki, ailə konfliktləri müşahidəçi uşaqların qorxularını daha da artırır,

– Erin sözündən dönmədi.

– Nəinki konfliktlər, ailədə diqqət etmədiyimiz bir çox hallar uşaq psixologiyasını korlayır. Bunu sən yaxşı bilərsən. Məsələn, valideynlərin ailədə rollarını dəyişmələri. Ailə iyerarxiyasında həm kişinin, həm də qadının özünə görə bəlli yeri var. Bəzən kişi ailədə öz mövqeyini əldən verir və yerinə qadın keçir. Bu zaman da uşaqlar çəş-baş qalır, davamlı qorxu və gərginlik hiss edirlər.

– Raziyam səninlə, Şon. İctimai təkamül kişiyə ailədə müəyyən dominant yer verib. Bunu təbiətdə də görürük. Alfa erkək sürünü qoruyur, qida tədarükü görür, sürünnü taleyi ilə əlaqəli qərarlar verir. Nəticədə erkəyin dominant təsiri həm bioloji, həm psixoloji, həm də sosioloji tərəfdən gücləndirilir. Buna görə də kişi ailədə təbiət tərəfindən təyin edilən məqamını əldən verəndə, bu, uşaqlarda çəşqinqılığa səbəb olur. Təcrübəmdə belə hallarla çox rastlaşmışam.

Ancaq, Şon, insan cəmiyyəti heyvan sürüsündən fərqlənir. Ailədə alfa erkək beta dişinin hüquqlarına təcavüz etməməli, onunla yırtıcı heyvan kimi davranışmamalıdır. Çünkü bu cür rəftar, çətin ki, ailənin, xüsusən də uşaqların xeyrinə olsun.

– Hər birimiz təbiətin bizə verdiyi özünəməxsus fizio- loji və psixoloji xüsusiyətlərlə doğulmuşuq...

– Şon, gəl sənə qız uşaqları haqqında maraqlı bir məqam deyim. Onlar o qədər həssas məxluqlardır ki, hətta ailə qalmaqallarında günahkar bildikləri valideynin rolunu öz uşaq oyunlarında oynamadan imtina edirlər.

– Yaxşı, əgər oğlan uşağı öz oyunlarında ata deyil, ana rolunu seçirsə, bu nəyin əlamətidir? Mənim bir uşaqlıq dos-tum oyunlarda həmişə ana olmaq istəyirdi.

– Bu, adətən, ailədə ananın dominant fiqur və nüfuz sahibi olması ilə əlaqəli olur.

– Hmm... Deməli, yanılmışam.

– Nədə? – Erin soruşdu.

– Mən də elə bilirdim, yazığın cinsi oriyentasiyasında problem var.

Onil ucadan güldü. Erin əvvəlcə bir az təəccüblə baxşa da, sonra özünü saxlaya bilməyib ona qoşuldu.

Yaxınlıqdakı evin ikinci mərtəbəsinin işığı yandı. Pəncərədən yaşlı kişi boylanıb gecənin bir aləmi səssizliyi pozduqları üçün onları hədələdi. Onil Erinə artıq evə getmək lazımlı olduğunu deyib əlindən tutdu. Sürətlə oradan uzaqlaşdılar.

“Luzitaniya” gəmisinin sırrı

Ertəsi gün Şon Onil bölməyə daxil olub öz kabinetinə tərəf addımlayarkən arxiv otağının yarıçıq qapısından dəhlizə yayılan gülüş səslərinə ayaq saxladı. Erin, Klara və Makqreqor şən halda nəyisə müzakirə edirdilər. Qapıdan içəri boylanıb:

- Sabah-sabah sizi belə əyləndirən hansı cinayətdir? – deyə soruşdu.
- Bleyk Klaraya maşın hədiyyə edib, – Erin dedi.
- Şon, o mənə evlənmə təklifi edib, – Klara sevinclə dilləndi, – toy hədiyyəsi olaraq da maşın alıb.
- Sən necə, razılıq verdin? – Şon soruşdu.
- Xeyr!
- Bəs hədiyyəsini necə qəbul etmişən?
- Maşını götürmək istəmirdim, dedi ki, fikirləşib qəti cavab deyənə qədər məndə qalsın. İstəsəm, sürə biləcəyimi də dedi.
- Hə, əla gedişdir. Buna şahmatda “ingilis qambiti” deyirlər. Sən bu qambiti uduzdun, – Onil gülümsədi. – Cavabının nə olacağını ehtimal etmək elə də çətin deyil. Bütün maaşından mərc edərəm ki, cavabını bilirəm.

– Yox, mən fikirləşirəm. O məni hələ öz sevgisinə inan-
dırı bilməyib.

– Bəli, maşın inanmağına kömək edəcək. Hətta bu evli-
liyin zəruriliyini isbat edən arqumentlərin axtarışında sənə
yardımçı olacaq.

Onilin bu sözünə hamı güldü. Sonra onun üzünə ciddi
ifadə verməsindən eyhamı anlayıb dinməz-söyləməz hərə
öz işinin başına keçdi.

Erin dünənki ünsiyətdən sonra Onildən özünə qarşı
fərqli, daha səmimi bir münasibət gözləyirdi. Ən azı, pabda-
kı macəralarını, skamyadakı söhbətlərini unutmadiğinə dair
bir işarə. Günün sonuna qədər Erin bir neçə dəfə Onilin ya-
nınə getmək istəsə də, əlində qovluq qapıdan geri qayıtdı.

Artıq işin sonu idi, sabah istirahət günü olduğundan
hamı bölməni daha tez tərk etməyə can atırdı. Şon isə
həmişəki kimi hamidan axıra qalmışdı, başını masaya əyib
işlə məşğul görünürdü. Xanım psixoloq onun bu biganəli-
yinə, dünən axşamkı səhifənin həyatlarından silinmiş kimi
görünməsinə nə məna verəcəyini bilmirdi. Şon işini bitirənə
qədər idarədə gözləməyə qərar verdi.

Şon çıxanda Erinin kabinetindən işq gəldiyini gördü.
Yarıçıq qapını tiqqıldadıb içəri girdi. Erin özünü işə başı qa-
rışmış kimi göstərib ona əhəmiyyət vermədi.

– Bu gün yadimdən çıxdı, sənə deyim...

Erin başını qaldırdı:

– Nəyi?

– İki məsələni.

– De, eşidirəm.

- Sonra düşündüm ki, desəm, yersiz olar.
- İsrar edirəm, de, – bayaqdan biganə kimi görünən Erin hövsələsizcə soruşdu.
  - Birinci, istədim deyəm ki, bu gün gözəl görsənirsən. Sonra düşündüm, hirslənib deyəcəksən ki, “Mən elə həmişə gözəl görsənirəm”.

Erin gülümsədi.

- İstirahət günü nə işlə məşğulsan? – Onil soruşdu.
- Nədir, məni şama dəvət etmək istəyirsin?
- Xeyr, şama gəlmək istəyirdim.
- Şon, mən yaxşı aşpaz deyiləm. Qorxuram, biş-düşümü bəyənməyəsən. Mən Ştatlarda fəstfud və restoran yeməklərinə öyrəşmişəm.
- Bizdə isə fəqli idi. Anam ənənəvi irland qadını idи, ev yeməklərinə üstünlük verirdi. Bişirdiyi yeməklərin qoxusu hələ də burnumdadır, – Onil xoş bir ətir qoxulayırmış kimi burnunu çəkdi. – Hə, sən demədin axı, istirahət gününə planımız nədir?

Erin Korkda heç kəsi tanımadı. Deyəsən, Şonun sayəsində sabahkı istirahət gününün həmişəki kimi darıxdırıcı keçməyəcəyinə ümid vardi:

- Mən sənin müstəntiq intuisiyana güvənirəm.
  - Oldu, onda səhər saat yeddiidə dalınca gələcəyəm.
- Onil qapıya doğru yönəldi.
- Bəs ikinci? – Erin Onilin arxasında tələsik səsləndi.
  - Nə ikinci?
  - Mənə iki məsələni deyəcəkdim. İkincisi qaldı, – Erin mümkün qədər etinasızlıq nümayiş etdirmək üçün qarşısına

səpələdiyi qovluqları toplamağa, səliqəyə salmağa başladı. Əslində, ikinci komplimenti də eşitmək istəyirdi.

– Erin, sən yaxşı psixoloqsan, ancaq psixoloji tələlərdən uğurla qaça bilmirsən. Sən ki birbaşa səndən xoşlanıb-xoşlanmadığımı soruşa biləcək qədər yetkinsən.

Onil sözünü bitirən kimi gülümşəyərək otaqdan çıxdı. Erin pərt halda əlindəki qovluqları onun arxasınca tolazladı. Qovluqlar qapiya çatmamış yerə səpələndi.

Səhər tezdən Şon Erini evinin qarşısında gözləyirdi. Erin cəld əynini geyinib qapiya çıxdı. Onlar Korkun iyirmi dəqiqəliyində yerləşən, kiçik liman şəhəri olan Kova gedirdilər. Erin bunu oraya çatana yaxın anladı.

Şəhər yüksəkdə yerləşdiyindən aşağıdan, limandan baxdıqda hündürlükdə yan-yana, səliqə ilə düzülmüş, sarı, nərinci, yaşıl, qırmızı, göy rənglərlə boyanmış evlər göz oxşayırdı. Evlərin üst tərəfində, hündürlükdə neoqotik üslubda tikilmiş, İrlandiyanın ən çox zəngə malik olan kilsəsi – Müqəddəs Kolmanın adını daşıyan möhtəşəm kafedral kilsə ucalırdı.

Şonla Erin Kovun çox dik küçələri ilə kilsəyə doğru qalxırıldı. Erinin yorulduğunu, daha çıxməq istəmədiyini görən Şon onu hər dəfə bir cür həvəsləndirir, əlindən tutub arxasınca çəkirdi. Təpədə onları möhtəşəm mənzərənin gözlədiyini deyirdi: “Bütün Kovu bir arada görmək istəyir-sənsə, arxamca gəl”.

Kilsənin yanında meydança var idi. Erin ora çatanda gözləri önündə gözəl bir tablo açıldı. Bu tablodə Kovun müxtəlif rəngə boyanmış evləri, səliqə ilə, ipə düzülmüş

muncuq kimi uzanıb gedən enli-ensiz küçələri eks olunmuşdu. Şəhərin ayaqları altında çaykənarı bulvar uzanırdı. Limanda lövbər salmış qayıqlar, gəmilər ləpələnən sularda yüngülcə yırğalanır, öz rəqsləri ilə ətrafa canlı, xoş ab-hava bəxş edirdi. Uzaqda qaralan adalar səmadan ələnən şüalarda yuyunan parlaq suların boynunda iki təbii xala bənzəyirdi.

Kovun yuxarı tərəfində gəzib-dolaşdıqdan sonra sahilə doğru düşməyə başladılar.

– “Luzitaniya” sərnişin layneri barəsində bilirsən, yə-qin ki.

– Bəli, 1915-ci ildə İrlandiya sahillərində alman sualtı qayığı tərəfindən vurulmuş Britaniya gəmisi. I Dünya mü-haribəsinin böyük faciələrindən biridir. Mindən çox gü-nahsız sərnişinin öldüyü ağır faciə.

– Sərnişinlərin sadəcə yeddi yüz nəfərini xilas etmək mümkün olub. Kov şəhəri onlara qucaq açıb. Bu hadisədə dünyasını dəyişmiş yüzdən çox insan Kovda dəfn olunub.

– Faşist zülmü bütün Avropada öz izini qoydu, – Erin təəssüflə köks ötürdü.

– Əslində, gəminin sərnişinlə bərabər sursat daşıdığını da deyirlər. Heç bir mühəribədə tamamilə haqlı və ya haq-sız, günahkar və ya günahsız tərəf olmur. Mühəribəyə girmiş ölkələrin hamısı az və ya çox müqəssirdirlər. Tarixi qaliblər yazır – bunu da unutmaq olmaz. Əgər almanlar qələbə çal-sayıdilar, görəsən, biz yenə də onları indi tanıdığımız kimi ta-niyacaq və bu qədər lənətləyəcəkdik? – Şon əl-qolunu ölçə-ölçə səsini qaldırdı.

– Yaxşı, hırsınlımə, – Erin gülümsədi. – Siyasetə fərqli yanaşman var, Şon.

– Bilirsən, nəyə görə işimdə bu qədər müvəffəq olmuşam? Ona görə ki, hər bir məsələyə hissələrlə deyil, yalnız ağıl bucağından baxmışam. Bu səbəbdən də düşüncə tələlərinin və psixoloji təlqinlərin təsirindən yaxa qurtara bilmışəm. İnsanların əksəriyyəti isə cəmiyyətin və ya oxuduqlarının piçlədadiğinə qəlbən inanır və bunu da dilə gətirirlər.

– Sən bir cinayət işini açanda qürur hissi keçirirsən? – Erin Şonun gözlərinin içində baxaraq soruşdu.

Şon düşünmədən başı ilə təsdiqlədi.

– İndiyə qədər aça bilmədiyin cinayət olubmu?

– Yox, olmayıb.

– Əgər bu cinayəti aça bilməsən, necə olacaq?

– Bu barədə heç düşünməmişəm.

– Niyə düşünməmisən?

– Ona görə ki, cinayəti açmamağım mümkün deyil, Erin. Bu, mümkün deyil! Ömrümün sonuna qədər araşdırmağa olsam da, bu işdən əl çəkmərəm.

– İki səndən alıb başqasına versələr necə, razi olarsan?

– Bu işi bütün İrlandiya, hətta Skotlənd Yardda belə mənim kimi görə biləcək başqa biri yoxdur. Əslində, bu işi mən özüm təkbaşına da aça bilərəm. Sadəcə, qanunlar buna icazə vermir.

– Sən buna görə əsas məlumatları digər əməkdaşlarla bölüşməyi mühüm bilmirsən? Hə, Şon?

– Erin, bəzi məlumatların qabaqcadan deyilməsi əməkdaşların beynini qarışdırır. İstintaqın gedisiñə də heç bir

faydası olmur. Əksinə, informasiya sızması təhlükəsi yaranır.

– Əslində, sən bizsiz də cinayəti aça biləcəyini düşünüdüyünə görə belə edirsən. Şon, sən bizimlə hər şeyi bölüşmüsən? Gizlətdiyin nəsə qalmayıb ki?

Şon gülümşədi, saçını əli ilə arxaya daradı:

– Bəzi cəsədlərdəki yaraların formasına görə Dublində bəzi ekspert-kriminalistlər bunun yırtıcı bir heyvan tərəfindən törədildiyini ehtimal edirlər. Cəsədlərin tapıldığı yerlərdə bəzi sakinlər canavar ulaması eşitdiklərini də deyirlər.

– Bəlkə, sakinlər, həqiqətən də, canavar səsi eşidiblər, ancaq bu canavarın bizim qatillə heç bir əlaqəsi yoxdur.

– Korkda canavar? Ümumiyyətlə, İrlandiyaın özündə də canavar yoxdur.

– Heç nə anlamıram. Ola bilsin, biz, həqiqətən də, qəribə bir varlıqla qarşılaşmışıq.

– Erin, bircə sən yox da!

– Yaxşı, gəl qurtaraq. Bu gün iş barədə bircə kəlmə də danışmayaq.

– Bax, bu da “Luzitaniya” qurbanlarının şərəfinə ucaldılmış abidə, – Şon əli ilə böyük abidəni göstərdi, – sol tərəfində isə batmış “Titanik” gəmisinin qurbanlarının xatirəsinə memorial lövhə qoyulub.

Spayk adasının kədərli tarixi

Sahil boyunca uzanan bulvar Kovun ən gözəl yeri idi. Erin ətrafa maraqla boylanır, həm də Onilin söhbətlərini qacırmamağa çalışırdı.

– XIX əsrin ortalarında İrlandiyada böyük achiq, ardınca da yoluxucu xəstəliklər kütləvi surətdə insanların ölkəni tərk etməyinə səbəb oldu. Əksəriyyəti məhz Kov şəhərindən yola çıxmışdı. Bir az irəlidə, sahil bulvarında yanında iki oğlan uşağı olan qadın heykəli var. Bu heykəl Enni Mur və qardaşlarınınındır.

Heykəl irlandları o acı günləri unutmağa qoymayan bir nişanadır. Onlara doğmalardan ayrılmağın iztirabını, minlərlə irlandiyalının hal-hazırda başqa-başqa yerlərdə pərakəndə həyat sürdüyünü xatırladır.

Erin heykələ yaxınlaşdı. Enninin üzündən nigaranlıq, ümid, qorxu, təlaş oxunurdu. Erinə elə gəldi ki, Enni Mur ona gülümsədi. Ennidən sonraki talelərinin necə olduğunu barədə soruşmaq istəyirdi. Görəsən, bu hicrət onlara xoşbəxtlik göttirdimi?

– Bu heykələ baxanda həmişə elə bilirəm, o mənimlə danışacaq, – arxadan tanımadıqları məlahətli bir səs eşidildi.

Erin geriyə çönəndə Enni Mura oxşayan şlyapalı, dolu bir qadının üzünə gülümsədiyini gördü. Bir anlıq elə bildi ki, daş heykəl canlanaraq xəyallar aləmindən çıxıb qarşısında peyda olub.

– Hər yay böyük bir qrupla buraya gəlirəm. Mənim əcdadlarım o vaxtlar Kovdan Nyu-Yorka məcburi miqrasiya ediblər. İrlandların ən gözəl xüsusiyyətlərindən biri də heç zaman öz köklərindən qopmamalarıdır.

Sahilin bir neçə kilometrliyində dayanmış laynerdən fit səsi gəldi.

– Biz artıq getməliyik, – qadın yanındaki uşağın əlindən tutdu, – sağlıqla qalın, xanım.

– Bu liman həm də məşhur “Titanik” gəmisinin öz ilk və son səfərinə yola düşməzdən əvvəl yan aldığı son limandır,

– Onil onları baxışları ilə ötürərək yenidən dilləndi. – 1912-ci il aprelin 11-də buradan – Amerikaya hərəkət marşrutunda Avropanın ən son limanından bir qədər aralıda dayanıb son sərnişinlərinin kiçik gəmilərlə üzüb gəlmələrini gözləyir. Limandan uzaqlaşdıqdan bir neçə gün sonra Atlantik okeanının zülmət sularında qərq olur. İndi laynerlər “Titanik”i anmaq üçün burada dayanıb fit verirlər, – sahildən kənardə dayanmış fit verən layneri göstərdi. – Bələdçi havasına girmişkən, bir az da Kovdan danışım, – gülümsədi. – Bilirsən, ümumiyyətlə, bu liman dünyanın ən böyük təbii limanlarından biridir. Kovla bir çox tanınmış gəmilər bağlıdır. Buxarla işləyən “Siriüs” gəmisi də nə vaxtsa bu limandan yola çıxaraq tarixdə ilk dəfə Atlantik okeanını yelkənlərdən istifadə etmədən keçib və Nyu-Yorka çatıb.

– Bu balaca şəhərdə gör nə qədər xatırə var? – Erin təəc-cübləndi.

– Budur, bu da bizim “Titanik”, – Şon sahilə bərkidilmiş qayığa işarə etdi.

– Necə yəni?

– Spayk adasına gedirik, – Şon cavab verdi.

Erin Spayk adasına daha güvənli bir vasitə ilə getmək istəsə də, onun təkidindən sonra qayığa əyləşdi. Şon qayığın avarlarını çəkdikcə Erin zövqlə barmaqlarını suya toxundurdu.

– Uşaq ikən ana babamın qayığında uzanıb çaya yaxın-dan baxardım. Oradan su pərisinin çıxacağını gözləyərdim...

Şon susdu. Su pəriləri haqqında xəyallar quran, balaca ovuclarını doldurub avar çəkən babasını isladaraq sevinclə gülən o balaca kürən oğlanı xatırladı. Erin sudan götürüb gülümsəyərək Şonun üstünə cilədi.

– Sənə təbəssüm yarası.

Erin uzun, qıvrım saçlarını şiltaqlıqla üzünə tökdü. Gü-lüşünü gizlətmək istədi:

– Su pərisini tapa bildin?

– Korkda axtarırdım, Venesiyyada tapdım. Bir övladımız da oldu. Sonra boşandıq. Onlar İtaliyada qaldılar, mən isə Londona qayıtdım.

– Hə, sonra anladın ki, tapdığın su pərisi deyil, cadugər Ursula imiş? Yadındadır, “Su pərisi”ndən...? Amma sən Disneyin multfilmlərinə baxmaq üçün çox qoca idin axı. Kişi-lər nəyə görə aynada gördükəri qüsurları belə qadınlardan biliirlər, Şon?

– Xeyr, mən elə demirəm. O, çox yaxşı insan və gözəl anadır. Sən necə, öz şahzadə Erikini tapa bildin?

– Universitet illərindən bəri görüşdüyüm biri var idi. Sonra o, başqa ştata köçdü. Mən isə getmək istəmədim və biz ayrılmalı olduq. Sonra da başım işimə qarışdı. Belə...

– Elə cəmi bir nəfər? Mənim o qədər qız pərəstişkarlarım var idi ki. Hətta bəziləri sadəcə həftəsonu üzümü görmək, mənimlə ünsiyyətdə ola bilmək üçün dostlarımın qızı dostu olmağa da razı idilər.

– Bəli, sizə tanıdacağım növbəti psixoloji sindrom böyüklük maniyasıdır. Bu psixoloji pozuntu şəxsin öz dəyərini, zahiri görünüşünü, bacarıqlarını həddən artıq işırtması ilə xarakterizə olunur... Heç gör mən danışıram, baxmayaraq ki, səndən qat-qat gözələm.

– Nə? Sən, məndən? Bilirəm ki, zarafat edirsən, ancaq bir az ciddi alındı.

– Bu mənim sözüm deyil, hədsiz sayda oğlan pərəstişkarlarının etiraflarıdır. Ancaq heç biri mənim üçün maraqlı olmayıb.

– Onlar gözəllik müsabiqəsinin ekspertləri deyillər ki?

– Hə, əgər sənə desəm ki, məktəbimizdə, sonra da universitetimizdə “Gözəllik ilahəsi”, “Ovsunlayıcı baxış”, “Miss simmetriya” nominasiyaları üzrə dəfələrlə qalib seçilmişəm, onda necə?

– Ola bilməz, inanmağım gəlmir.

– Nəyə? Mənim qalib seçilməyimə?

– Yox. Məktəb və universitetinizdə o qədər çirkin qızın olduğuna.

Erin qaşqabağını tökdü.

Spayk adasına səfər Şon və Erini işin rəsmi mühitindən, cinayətlərin gərginliyindən çıxartmışdı. Talelərinin bir-birinə çox bənzədiyini görürdülər. Keçmişləri və bu günləri qəribə şəkildə eyni bir nöqtədə kəsişirdi – Korkda.

– Budur, sahilə çatdıq.

Sahilə tullandı. Əlini Erinə uzadıb sahilə düşməsinə yardım etdi.

– Spayk adası, bilirsən, ilk olaraq monastırların yerləşdiyi bir ərazi olub. Sonra burada müdafiə məqsədilə qala tikirlər. Tikilmiş istehkamlarda isə toplar yerləşdirirlər. Bura bir müddət zindan kimi də istifadə olunub. İndi isə muzeydır.

– Bu ada mənə San Fransisko yaxınlığında Alkatras adasını xatırlatdı. Alkatrasda da əvvəlcə müdafiə istehkamı tikilir, sonra hərbi həbsxana, daha sonra isə təhlükəli canılər üçün xüsusi zindan. Hazırda da adanı muzeyə çeviriblər.

– Buranı da bəzən “Irlandiyانın Alkatrası” adlandırırlar. Babam məni bura tez-tez gətirərdi. Sudan qorxmağıma baxmayaraq, hərdən babamın qayığını xəbərsiz götürüb təkbaşına buraya gələrdim, bəzən valideynlərimə etirazımı nümayiş etdirmək, bəzən də sadəcə düşünmək üçün. Sahildə dayanıb Kovun limanını və uzaqda görünən Korku seyr edərdim.

– Melanxoliya tutmaları zamanı heç nə insanı dənizlə başbaşa qalmaq qədər yüngülləşdirmir.

– Kork insanda təzadlı hisslər yaradır. Qədimlik və müasirliyin iki fərqli rəng kimi bir-birinə qarışlığı yerdir. Burada bütün şəhər stereotipləri dağılır. Standartlardan

kənar küçələr, evlər, su kanalları, körpülər. Bütün dünya şəhərlərində oxşar ştrixlər mövcuddur. Bu oxşarlıqlar insanların ruh və düşüncələrinin bənzərliyindən irəli gəlir. İnsanlar bir yerdən başqa yerə köç edir və gördükərinin bənzərini öz şəhərlərində yaradırlar. Burada isə, elə bilirsən ki, tamam fərqli insan növü bütün dünyadan təcrid olunmuş halda yaşayır. Bu insanlar ən sadə işi belə fərqli görürələr. Yol getməklərinə bir bax! Adı insan kimi addımlamırlar.

Erin gülümsədi. Sonra Şonun gözlərinə baxaraq:

- Sən bu cinayəti şəxsi məsələ kimi qəbul etmirsen ki?
- Ola bilər. Haradasa. O mənim şəhərimə soxulub, indi onun cavabını vermək lazımdır.

Qaradaban müstəntiq

Geri qayıdırıldılar. Şon aramla avar çəkir, Erin uzun iş günündən sonra şüalarını çantasına toplayıb ağır-ağır üfüqdə gözdən itən yorğun Günəşin gözləri ilə yola salaraq nə barədəsə düşünürdü. İş barədə danışmayacağına söz versə də, beynində dönüb-dolaşan cavabsız suallar ona rahatlıq vermirdi. Nəhayət, marağına təslim olub ehtiyatla soruşdu:

– Şon, mən sənin açdiğın bir çox cinayət işləri ilə tanış olmuşam. Ən dəqli işləri belə tez bir zamanda məharətlə aćmışan. Ancaq nəyəsə görə axtardığın canilərin bəziləri müəmmalı şərtlərdə, işgəncə ilə naməlum şəxs tərəfindən öldürülüb və bu qatilin kimliyi sərr olaraq qalır. Cəsədləri tanınmaz halda tapılıb. Şəkillərinə baxmaq belə olmur. Son işlərin isə lap qəribədir. Canilər cinayətlərini etiraf etdikdən sonra ya qəfildən ölürlər, ya da zindanda intihar edirlər.

– Mən nəhs biriyəm. Yəqin ki, ondandır. Payıma düşən canilərin bəxti gətirmir, ayağım düşmür onlara. Yazıqlar ən məhsuldar vaxtlarında həyatla vidalaşmalı olurlar.

– Onsuz da, səndən başqa cavab gözləmirdim...

– Nəyəmsə, oyam, əziz Erin.

– Sənin işlərində bir məqam da diqqətimi çəkdi. Apar-diğın istintaq zamanı bəzi cinayətkarların bənzər formada

qətlə yetirilməsi. Əlləri çəkiclə, demək olar ki, yox olana qədər döyəclənib, sonra da bədənləri balta ilə doğranıb. Və bunu edənin kimliyi müəyyən olunmayıb.

– Keçmiş işlərimə baxaraq nə əldə etmək istəyirsən? Onlar uğurla nəticələnib və çoxdan da bağlanıb.

Erin Şonun narahat olduğunu hiss edirdi. Gözəl keçən günün gərginliklə sonlanmasını istəməyib, nəzərlərini ondan çəkərək Günəşin üfüqdə qoyub getdiyi qızartıya baxdı, bu qızartı sanki yenə dönəcəyinə, dünyanı qaranlıqda qoymayacağına bir işaret, bir ümidi idi.

– Günüm hər nə qədər xoş keçsə də, qürub içimdə kədər yaradır. Mənə elə gəlir ki, hər qürub digərindən fərqli, ardınca gələn gecələr isə bir-birinin eynidir. Bu, yəqin ki, qürub və gecə ilə assosiasiya olunan fikirlərə, həmin saatlarda yaranan hisslərə görədir.

– Sənin bu elmi-psixoloji izahın necə də quru və yersizdir.

– Hə, bilirəm. Bütün romantikanı öldürdüyümdən xəbərim var.

Erin əli ilə suyun üzərində oynayan, qürubun son işartilarda rəng verib rəng alan kiçik ləpələrə toxundu:

– Üzməyi yaxşı bacarırsan, yəqin?

– Xeyr. Bayaq dedim axı, sudan çox qorxuram. Heç hovuza da girmirəm.

– Doğrudan? İnanmağım gəlmir, – Erin qayığı yüngülcə yırğaladı. – Mən də uşaqlıqda az qalmışdım ki, suda batı. Ondan sonra suya qarşı fobiyam yarandı. Suya düşən kimi bədənim qıç olur. Ancaq sənin sudan qorxduğunu heç görmirdim.

Erin qayığın düz uc tərəfinə doğru gedib silkələməyə başladı.

- Erin, bu hərəkətin heç də gülməli deyil.
- Qorxursan? – Erin gülməyə başladı. – Axır ki, məşhur müstəntiq Axillesin zəif yerini tapdım.

Erin bu dəfə qayığı daha da möhkəm silkələdi. Qayıq, az qala, çevrilmişdi. Qız tarazlığını saxlaya bilməyib çaya düşdü. Əl-qol atıb çapalamağa, qışqırmağa başladı. Bir neçə dəfə suya batıb-çıxdı. Şon əyilib onun əlindən tutmaq istəsə də, alınmadı. Erin batmağa başladı. Şon suya tullandi. Bir əli ilə qayığın kənarından yapışib digər əli ilə Erini yaxalamaya cəhd etdi, lakin bacarmadı. Erinin gözləri dəhşətdən bərəlmişdi. Şon son bir cəhd ilə dartınıb qızın qolundan yapışa bildi, bütün qüvvəsi ilə onu qayığa təraf çəkməyə çalışdı. Erin isə getdikcə suyun daha da dərinliyinə gedir, ondan bərk-bərk yapışmış Şonu da özü ilə aşağıya doğru çəkirdi. Şonun qayığın kənarına bənd olmuş barmaqları boşalmağa başladı. Nəfəsi çatmırıldı, ağciyərlərinin möhkəmcə sıxlığıni hiss edirdi. Gözlərinin içi göynəyir, ürəyi sancırıldı, bir udum nəfəs yanğısı ilə özünü saxlaya bilməyib kip sıxlığı dodaqlarını açdı. Ağzına sürətlə su dolmağa başladı. Şon artıq ağciyərlərinə yol tapan sudan boğulurdu. Bütün bədəni boşaldı, yavaş-yavaş huşdan getdiyini anladı.

Ancaq o, Erini buraxmırıldı. Barmaqları dəmir qısqaclar kimi qızın qolunu sıxırdı. Erin son dəfə onun barmaqlarından tutub özündən aralamağa cəhd etdi,ancaq bacarmadı. Şon beyninə doğru yönəlmış kəskin bir ağrı hiss etdi və gözləri qaraldı. Ürəyi, demək olar ki, vurmurdu. Onun hissiz bədəni Erinlə bərabər suyun dibinə doğru çökməyə başladı.

Cəhənnəmdən gəlmış insan

İyirmi il əvvəl, 1979-cu il. İrlandiya, Dublin şəhəri.

Rey bu gün çox gərgin idi. Abaddon xəbər göndərib onu yanına çağırmışdı. Sakit və ürkək təbiətli Reyin onun çağırışına cavab verməkdən başqa əlacı yox idi. Abaddonun cəmi iyirmi beş yaşı olmasına baxmayaraq, Naxua məntəqəsində onu tanımayan yox idi, xüsusən də yeniyetmələr arasında böyük nüfuzu vardı.

Abaddon hələ erkən yaşlarından zindan həyatına öyrəncəli idi. Azadlıqda olduğu dönəmdə onun təkcə adını eşidəndə bir neçə böyük küçədən, uzun bulvardan və böyük ticarət mərkəzindən ibarət Naxuanın bütün sakinlərinin, böyüyündən tutmuş kiçiyinə qədər, canlarına vicvicə düşürdü. Baş verən bütün oğurluqları, küçə davalarını, bıçaqlamaları, narkotik maddə alverini, hətta bəzi qətl hadisələrini belə Abaddonun ayağına yazırıldı. Ona bu adı kriminal avtoritet Lukanın özü vermişdi. O da cəhənnəm əcinnəsi olan Abaddonun adını fəxrlə daşıyır, hər fürsətdə bu adı doğrultmağa çalışırdı.

Abaddon ən xırda hörmətsizliyi belə bağışlamır, həmin şəxsi ən pis şəkildə cəzalandırırırdı.

Bir gün öz dostları ilə restoranda olarkən qarderob işçisinin ilk olaraq başqalarına xidmət göstərməsi Abaddona heç xoş gəlmir. Buna görə o, əvvəl qarderob işçisini, sonra isə hədsizlik edib ondan qabağa düşmüş şəxsi bıçaqlayaraq öldürür. Faktla bağlı cinayət işi açılsa da, heç kəs baş verən hadisə ilə əlaqədar şahidlik etmir.

Nəzarətə aldığı ərazidə Abaddon dükanlardan satış, adı insanlardan isə “yaşama” haqqı yiğirdi. İmtina edənləri şəhərdən kənarda yerləşən meşəliyə aparır, huşdan gedənə qədər döyür və elə oradaca tərk edirdi. Yaxud da evlərinə soxulur, başının dəstəsi ilə ailə üzvlərinin gözləri qarşısında onları alçaldır, ağır cəzalar verirdi. Bununla da hər kəsin ağızını birdəfəlik yumurdu. Ona boyun əymək istəməyənin şəhəri tərk edib yox olmaqdan başqa əlacı yox idi. Çox vaxt da yoxa çıxmış adamın şəhərdən qaçıdığını sansalar da, aylar sonra müəmmalı şəkildə qətlə yetirilmiş olduğunu öyrənirdilər.

Abaddonun ailəsi çox inanchı idi. Qatı dindar olan atası övladlarını da öz prinsiplərinə uyğun tərbiyə etməyə çalışırdı. Həyatı boyu özündən sonra böyük bir kilsə yadigar qoymaq arzusu ilə yaşamışdı. Bütün ömrünü Dublinin mərkəzində, gözəl bir yerdə kilsə inşa etməyə sərf edir və nəhayət, arzusunu reallaşdırıa bilir. O, fərəhlə buranın təkcə Dublində deyil, bütün İrlandiyada məşhur olacağını, bütün inanchı insanların ibadət üçün bu kilsəyə gələcəyini deyirdi. Atası dünyasını dəyişəndən sonra Abaddon kilsəni paba çevirdi. Bu işini də özünəməxsus məntiqlə əsaslandırırdı: içki içmək ən müqəddəs işdir, ən müqəddəs işi isə kilsə kimi müqəddəs məkanda görmək lazımdır.

İndi on beş yaşlı yeniyetmə Rey də həmin bu kilsə-pabın qarşısında boynunu büküb gözləyirdi. O, deyilən yerə vaxtında gəlmiş olsa da, hələ heç kim gözə dəymirdi. Düz iki saat ayaq üstə gözlədikdən sonra qara rəngli, modelini tənimsədi maşın yaxınlaşış pabin qarşısında dayandı. Şuşəni endirib Abaddonun onu başqa yerdə gözlədiyini dedilər. Rey dinməz-söyləməz maşına əyləşdi.

Onlar maşın qəbiristanlığına yaxınlaşdırılar. Qara rəngli hündür darvazadan içəri girdilər. Maşın bu gözdən iraq, nə-həng məkanın sonundakı böyük qarajın qarşısında dayandı. Rey ayaqlarını yerə basanda qorxudan başı gicəlləndi, gözləri qaraldı. Yixilmamaq üçün bir anlıq maşına söykəndi. Qarajın giriş qapısının üzərində iri göz şəkli təsvir edilmişdi. Kirpikləri olmayan gözdən yaş axındı. Gözün ağının qırmızı rəngə boyanması təsviri daha vahiməli edirdi.

Abaddon dostları ilə bəzən burada toplaşardı. Adətən, qumar oynayar, iynə vurub səhərə qədər kef edərdilər. Rey qapıya yaxınlaşdıqca ürəyi daha da sürətlə döyüñürdü. Buruq saçları tərli alnınaya yapışmışdı. Ağzı qurusa da, su istəmək yadına belə düşmürdü. Ayaqları sözünə baxmir, hər növbəti addım daha da çətin gəlirdi. Beynindən fərqli fikirlər keçirdi: “Kaş, maşın aşaydı, ayağım, qabırğam qırılaydı. Ya da haradansa bir güllə açılıb mənə dəyəydi. Yox, yox, ölməyəydim, eləcə ağır yaralanaydım. Uzun müddət ağır vəziyyətdə xəstə-xanada yataydım”.

O düşünürdü ki, belə olsaydı, bəlkə, Abaddonun ona yazığı gələrdi. Abaddonu cəmi bir neçə dəfə görmüşdü, o da kənardan. Ancaq bir dəfə dalanların birində qarşılaşdırılar.

O gün Abaddon ona yaxınlaşmış, adını, kim olduğunu, hərada oxuduğunu soruşmuş, sonra da bir söz demədən çıxıb getmişdi. İndi onu birdən-birə yanına çağırması bu buruq saçlı sisqa yeniyetmə üçün böyük bir müəmma idi.

Gözlənilməz görüş

Qarajda on beş nəfərə yaxın cavan var idi. Abaddon maşın təkərlərindən düzəltdiyi kresloda əyləşmişdi. Qarşısında bir oğlan hərəkətsiz dayanmışdı. Başını aşağı əymış, əllərini yanına sallamışdı. Rey onu arxadan görürdü. Bəlkə də, diqqətlə baxsaydı, tanıyardı, ancaq indi o hayda deyildi. Əmin idi ki, Abaddon yenə kimisə cəzalandırır. O özünü bütün məntəqənin vəziyyətinə nəzarət edən mühüm avtoritet hesab edirdi. Tez-tez xoşuna gəlməyən, “səhv” hərəkət etmiş uşaqları yanına çağırır və sərt cəza verirdi. Bəzən o qədər amansız cəza növü seçirdi ki, qurbanı evə güclə gedib çıxırı, ya da adamları aparıb evinə yaxın yerdə tullayırdılar. Abaddonun qorxusundan heç kim onu kimin bu hala saldığını dilinə də gətirməzdı.

Rey Abaddona yaxınlaşmağa cürət etmədi. Orada olduğunu, onun əmrinə itaət edib gəldiyini görməsi üçün on-on beş addımlıqda, Abaddonun görə biləcəyi yerdə dayandı. Abaddon onu görən kimi yüksək səslə yanına çağırıldı:

– Hə, gəl burası görün!

Qorxudan rəngi ağappaq olan Rey keyimiş ayaqları üzərinde güclə duraraq ona doğru irəlilədi.

– Tez ol, çaparaq!

Abaddonun qışqırığından diksinib büdrədi, birtəhər özünü toplayıb addımlarını yeyinlətdi. Yanına çatanda üzüñə baxmağa cürət etmədi, müqəssir kimi başını aşağı əyib gözlərini yerə dikdi.

– Başını qaldır görüm! – Abaddon yenə əsəbi halda dilləndi. – Bir də artıq hərəkət etsən, təpiyimi dadacaqsan!

Rey başını qaldırdı və qorxa-qorxa Abaddonun üzüñə baxdı. Abaddon bədəncə ariq, boyu hündür idi. Əlləri boyuna görə çox qısa görsənirdi. Başı ensiz, uzunsov idi, sanki dəmir qapı arasında qalıb hər iki tərəfdən əzilmişdi. İti çənəsi, qalın dodaqları vardı. Üst dodağı nə vaxtsa sol tərəfdən yarılmışdı. Çapığın yeri şışkin olduğundan bir az da diqqət çəkirdi. Dərisinin qaralığı azmış kimi, gözlərinin ətrafinın qara kölgələrlə örtülməsi görünüşünü daha da vahiməli edirdi. Sanki bu dəqiqə hədəqəsindən çıxıb yerə düşəcək iri və domba gözləri vardı, baxışları birbaşa insanın içində nüfuz edirdi. Kirpiklərinin olmaması üzünə daha da qorxunc ifadə verirdi.

Rey bu baxışlardan dəhşət içində idi, az qalırdı ki, ağlaşın. Artıq dözməyib gözünü üzündən çəkmək istədikdə baxışları Abaddonun uzun boğazına ilişdi. İti hulqumunun aşağıından keçən tikanlı məftil döyməsi boğazına elə məharətlə yeridilmişdi ki, sanki boynuna həqiqi məftil bağlamışdı.

– Qapının girişində nə gördün? Göz qapaqları və kirpiyi olmayan göz. Eləmi? Üzümə bax, südəmər!

Abaddonun çığırtısı Reyin diksinib qeyri-ixtiyari başını qaldırmasına səbəb oldu.

Abaddon gözünü yumdu və yaranan mənzərə, onsuza, həyəcanın ən pik nöqtəsində olan Reyi dəhşətə gətirdi. Abaddonun göz qapaqları yox idi. Reyin bədəni süstləşdi, gözlərindən yaş axmağa başladı. Sidiyinin ayaqları ilə süzüldüyüni hiss etdi. Utanc hissi duydu. Qorxuqarışıq utanc hissi... Ayaqlarını bir-birinə yaxınlaşdırıldı, şalvarını da yanlarından tutub kənarə çəkdi ki, islanmasın.

– Bu gözlər hər şeyi görür, bir an belə bağlanmır, yatannda belə açıqdır. Mən bu məhəllələrdə olan hər şeyi bilirəm, hər kəsi görürəm.

Bu göz həm də ağlayır. Bilirsən, niyə ağlayır, kimlərə ağlayır? Abaddonun gözü ona qarşı çıxanların halına ağlayır, onların başına gələcək müsibətlərə ağlayır.

Abaddon Reyə daha da yaxınlaşdı və dodaqlarını qulağına dirədi:

– Lokki, bu oğlanı tanıyırsan? – Əlləri yanına sallanmış oğlanı göstərdi. Abaddon Reyi xoşuna gəlməyən ləqəbi ilə çağırmış olsa da, bu onun içində xoş bir hiss yaratdı. “Abaddon ləqəbimi haradan bilir?” – özünü hətta dəyərli hiss etdi.

– Eşitmirsən? Səninləyəm, bu oğlanı...

Lokki Abaddonun sözlerinin davamını eşitmədi. Oğlanı görən kimi beynində möhkəm bir uğultu yarandı, hətta dözməyib qulaqlarını qapamaqdan özünü güclə saxladı.

– Xa... Xaaqeeenn... – udqundu. – Onun burada nə işi var?

Dost qazandıran pitbul

Reygilin məhəlləsinə yeni ailə köçmüdü. Oğlanın sarı-bəniz, çilli üzü Reyin heç əvvəldən xoşuna gəlməmişdi. Xaqenin atası müəllim, anası dərzi idi. O, Reydən bir sinif yuxarıda oxuyurdu. Bacısı Doret isə məktəbi bu il bitirirdi. Doret Xaqenə bənzəmirdi. Ağ bənizi, belinə çatan düz qara saçları, gözlərinə kölgə salan qısa, amma sıx kirpikləri, hündür boyu onu məktəbdəki qızlardan fərqləndirirdi. Bədəninin bir az dolu olması gözəlliyyindən zərrə qədər azaltmış, əksinə, ona xüsusi cazibədarlıq və həlimlik verirdi. Doret mülayim xasiyyətli olsa da, ona yanaşmaq istəyən yeniyetmələrlə sərt davranışlığını bacarırdı.

Xaqenlə Doret sakit, heç kəsin işinə qarışmayan, hamı ilə nəzakətli olmağa çalışan hüzurlu bir ailənin övladları idilər. Əksər hay-küülü, qalmaqallı qonşulara bənzəməzdilər.

Rey özü yeganə övlad idi. Atası limanda yük daşımaqla ailəsini dolandırırırdı. Anası da evlərdə xidmətçilik edirdi. Güzəranları çətin keçirdi. Əksər irlandlardan fərqli olaraq, hər iki ailə protestant idilər.

Reyin əvvəlcə Xaqenə qanı qaynamasa da, kiçik bir əhvalat aralarındaki buzların əriməsinə səbəb oldu. Reygi-

lin qonşuları həyətdə pitbul cinsindən köpək saxlayırdılar. Qara və aq ləkələri olan Loqan ləqəbli bu it həmişə bağlı olardı. Bir gün, necə olmuşdusa, Loqan zəncirini qırmağı bacarmışdı. Tərslikdən, Rey həmin vaxt hər şeydən xəbərsiz məktəbdən evə qayıdırıldı. Küçələrinə dənən anda Loqan Reyi görüb dərhal üstünə hücum çəkdi. Rey gəldiyi yolla geri qaçmağa başladı. İtin onu yaxalamasına az qalmış cəld yolun sağındakı alçaq taxta hasarın üzərinə dırmaşdı və oradan da yerə tullandı. İt də hasarın altından keçməyi bacardı. Reyin artıq qaçmağa yolu yox idi, çünki girdiyi boş həyat digər tərəfdən daş hasarla əhatələnmişdi. Bunu görən it dişlərini qıçayıb mırıldayaraq asta-asta Reyə yaxınlaşmağa başladı. Qorxudan dizləri tir-tir əsən uşaq heç bir çıxış yolu görməyib əlini üzünə tutaraq divara tərəf çevrildi və hasarın dibinə çökdü. Sonunun çatdığını düşündüyü bu anda tanımadığı bir səs eşitdi:

– Arxanı heç vaxt köpəyə tərəf çevirmə!

Bu, Xaqenin səsi idi. O, arxadan yavaş-yavaş köpəyə yaxınlaşırıldı.

– Yerdəki taxtanı götür. Üstünə cumsa, taxta ilə özünü qorumağa çalış. Burnuna, gözünə vur.

Xaqenin sözləri Reyi cürətləndirdi. Taxtanı götürüb Loqani hədələməyə başladı. Bir-iki taxta zərbəsi yeyən Loqan Reydən əl çəkmək istəmirdi.

– Taxtanı itin ağızına sox! – Xaqen qışqırıldı.

İt özünə tərəf uzadılmış taxtanı dişləri ilə tutdu və darta maşa başladı. Rey özünü itirib qışqırıldı. Loqan taxtanı buraxıb Reyin şalvarından yapışdı. Bunu görən Rey taxtanı yerə

atıb əli ilə şalvarını dartmağa başladı. Gözlənilməz ağır bir zərbə iti yerə sərdi. Xaqen yerdən götürdüyü iri daşlardan birini Loqana atmışdı. İkinci daşa ehtiyac qalmadı, çünkü ağrının şiddetindən zingildəyən Loqan axsaya-axsaya oradan uzaqlaşdı.

– Yaxşı qurtardıq, – Rey dərindən nəfəs aldı.

– Bu itlər asanlıqla əl çəkmirlər. Yaman bəxtimiz gətirdi.

Rey Xaqenin üzünə baxdı. Bu dəfə onun cilli üzü elə dəpis görsənmədi. Hətta, deyəsən, bu cillər oğlana yaraşındı da.

– Mənim adım Reydir, – o, əlini Xaqenə tərəf uzatdı. – Sən bizim məhəlləyə təzə gəlmisən. Şirniyyat dükanı olan küçədə qalırsan.

– Mən də səni tanıyıram. Anam dərzidir, gedək bizə, görək şalvarınlı nə edə bilərik. Bu görkəmdə evə getmə.

İsrar etməyə gərək qalmadı. Rey o dəqiqə razılışdı. Bundan başqa şalvari yox idi. Anası onu belə görsə, çox narahat olacaqdı.

O gündən sonra oğlanlar dostluq etməyə başladılar. Rey dərsdən sonra tez-tez onlara gedərdi. Axşama qədər bir yerdə vaxt keçirərdilər. Musiqiyə qulaq asar, söhbət edər, ya da çıxıb şəhəri gəzərdilər. Xaqen çox çalışqan olduğundan Reyi də dərslərini yaxşı oxumağa məcbur edər, bəzi fənlərdən ona yardım edərdi. Doret də onlara həvəslə qulluq edərdi.

Rey Doreti görən gündən ondan xoşu gəlmişdi. Qızın qüsursuz gözəlliyi, üstəlik yaşca da böyük olması oğlanın nə vaxtsa sevgisinə qarşılıq görmək ümidi püç edirdi. Duyğularını bürüzə verməkdən çəkinir, qızı sadəcə görmək,

səsini eşitmək üçün hər fürsəti bir udum nəfəs kimi içinə çəkirdi. Bəzən küçələrində onu bircə dəfə, kənardan da olsa, görmək üçün saatlarla dayanırdı. Doret də Reyə qarşı mehriban idi. Onunla ünsiyət qurmaqdan qaçmır, “təsadüfən” qarşılaşanda, ya Xaqenlə dərs hazırlamağa gələndə gülümsəyib xoş dillə dindirirdi. Bəzən istirahət günlərində onlarla birlikdə gəzintiyə də gedirdi.

Xaqen Reygilin dolanışqlarının çətin olduğunu bildiyi üçün anasından onlara yardım etmələrini xahiş etmişdi. Rey hər onlara gələndə bu mehriban qadın onu əlibos yola salmazdı.

Xaqen dostu Reyə çox bağlanmışdı. Bu ünsiyət ona yad məhəllədə, yeni məktəbdə qəribliyini unutdururdu. Reyə görə bəzən daim qoruduğu sərhədlərini belə tapdamlı olurdu. Xaqen dostuna görə bir neçə dəfə başqa uşaqlarla əlbəyaxa da olmuşdu. Reyin bəzən məktəbdə, bəzən də məhəllədə etdiyi şuluqluqları öz boynuna götürür, onun, onsuz da, pis olan reputasiyasının daha da korlanmasını istəmirdi. Rey də heç kəsə demədiyi sırlarını, gələcək arzularını Xaqenlə bölüşürdü. Onu özünə ən yaxın dost hesab edirdi.

– Xaqen, bilirsən, həmişə xəyal etmişəm ki, sevdiyim qızı duyğularımı hamının gözü qarşısında, çəkinmədən, qorxmadan etiraf edim. Bu zaman ona Persi Sleinin “When a Man Loves a Woman” mahnisini oxuyacağam:

Kişi bir qadını sevərsə əgər,
Xəyalını bir tək o məşğul edər.
Qadın şeytandırsa, o bunu sezməz –
Sevdiyi mələkdir, pis ola bilməz!

Ən yaxın dostu da düşməndir indi –
 Qadınına necə pis deyə bildi?!
 Kişi bir qadını sevərsə əgər,
 Cibindəki son on sentindən keçər –
 Kaş onun qəlbini qazana bilsə...
 Bütün rifahlara arxa çevirər,
 Leysanın altında o gecələyər
 Əgər bunu ondan qadın istəsə...

Xaqen təbəssümlə Reyə baxır və dostuna dəstək üçün
 dilinin altında mahnının son sətirlərini özü zümrüdə edirdi:

– Kişi bir qadını sevərsə əgər,
 Qadın onu yerlə bir edə bilər.
 Lap axmaq yerinə qoysa da onu,
 Kişi bunu bilən son adam olar –
 Məhəbbət görən gözləri kor qılar...

– Bəli, Xaqen, mən ona baxaraq oxuyuram. O isə gözünü məndən çəkmir. Onu rəqsə dəvət edən oğlanlara əhəmiyyət vermir. Mahnından sonra isə inamlı addımlarla yaxınlaşış əlimi uzadıram, rəqsə dəvət edirəm. Mahnının sehrli sədaları altında dövrə vururuq... Heç kim yoxdur, sadəcə biz ikimiz... Əslində, musiqini sehrli edən mənim sevgim, mənim etirafımdır... Təsəvvür edirsən, dostum? Bundan sonra da həm mənim, həm də onun hayatı dəyişir.

On dəfə tüpür, sonra da on dəfə qışqır!

Bir anın içində ətrafa zülmət çökdü. Bu zülmətin içində gözünün qarşısında oynayan qığılçımlar başına endirilmiş ikinci zərbənin ağrısı ilə yox oldu. Bir anlıq huşunu itirib yerə yıxıldı, lakin soyuq döşəmə onu tez özünə gətirdi. Abaddon əl-qolunu ölçə-ölçə söyüş söyür, bağırır, Reyə görə, rabitəsiz sözlər deyirdi. Arabir də Xaqenə yaxınlaşışib onu hədələyirdi.

Rey yavaş-yavaş işin nə yerdə olduğunu anlayırdı. Abaddonun Doretdən xoşu gəlirdi. Neçə vaxt idi ki, qızla yaxından tanış olmaq istəyir, lakin Doret ona üz vermirdi. Abaddon sonuncu dəfə küçədə qızın qarşısını kəsəndə adətən müləyim təbiətli, sakit Doret artıq dözə bilməyib üzünə tüpürmiş, bir daha narahat edərsə, qardaya şikayət edəcəyi ilə hədələmişdi. Dostlarının yanında pərt olan Abaddonun "sevgi"si nifrətə çevrilmişdi. Kənardan işin nə ilə sonlanacağını maraqla izləyən yoldaşları Abaddonun qızı nə cür cəzalandıracağını maraqla gözləyirdilər. Əlbəttə, onun bu durum üçün xüsusi intiqam planı var idi.

Rey bu əhvalatın onunla nə əlaqəsi olduğunu anlaya bilmirdi: "Bəlkə, o, Doretə olan sevgimdən xəbər tutub? Axı mən hisslərimi heç kəsin yanında dilə gətirməmişəm. Yox,

bu ola bilməz. Elə yaxşı ki, heç kəsə heç nə deməmişəm, yoxsa işim çox şuluq olardı”.

Abaddon hədə-qorxu və təhqir püskürdükcə Rey Doretti tanıdığı gündən bəri baş verənləri beynində canlandırdı...

– Lokki, sən Xaqeni cəzalandırmalısan! Qoy bu lənətə gəlmış qardaş-bacıya dərs olsun!

Bu, Reyin Abaddondan gözlədiyi ən son şey idi. Heyrətdən dili topuq vurdu:

– A... anlamadım! Necə?

– Get Xaqenin yanına, üzünə on dəfə tüpür, sonra on dəfə bərkdən qışqır ki, “mən Xaqenə nifrət edirəm”, sonra da o pis sıfətini yumruqla dağıt!

Rey başını aşağı saldı. Dillənmədi. Ağzını açıb nəsə de-məyə cürət etmədi. Sadəcə miskin görkəm alaraq onun ürəyini yumşaltmağa çalışdı. Abaddon bir-iki addım irəli gəlib Reyin düz qarşısında dayandı.

– Abaddon bu dəqiqə onun dərsini verəcək!

– Lokki murdar oldu artıq!

– Abaddon, burada cırma qarnını! Qoy getsin, münasib yerdə dərsini verərik, – dəstə üzvləri hərəsi bir tərəfdən Abaddona nəsə deyirdilər. Lokkinin qorxudan canına üşütmə düşdü, bədəni qəfil buza döndü. Əl və ayaqlarını isə soyuqdan heç hiss etmirdi. Abaddonun növbəti hərəkətini gözləmədən Xaqenə tərəf hərəkət etdi. Sanki ayaqları bunu onun iradəsi olmadan etdilər. Xaqen başını aşağı salıb sakitcə, hərəkətsiz halda dayanmışdı. Başını qaldırıb dostunun üzünə də baxmırıldı...

– Ey, sən, hərəkətsiz qal! Eşitdin?! – Abaddon Xaqenə bağırdı. – Lokki, rahatca öz işini görə bilərsən. Başla görək!

Hava get-gedə qaralırdı. Xaqenin hər iki gözünün altı şışmış, qaşı və dodaqları partlamışdı. Üzünün qanı ağ köynəyinin üstünə damcılıyırıldı. İki qabaq dişsi sınmışdı. Üst-başı toz-torpaq içinde idi. Reyin isə sadəcə əlinin üstü sıyrılmış, dərisi getmişdi. “Dostlar” bütün yolu daban-dabana dinməz-söyləməz addımladılar. Məhəlləyə çatanda arxadan gələn Rey addımlarını yavaşıtdı. Xaqenlə birgə görünmək istəmirdi. Küçənin o biri başından Xaqenin atası Xoldor gəlirdi. Oğul ilə ata üz-üzə gəldilər. Xoldor sarsılmış halda oğlunun ciyinlərindən yapışib onu kimin bu vəziyyətə qoyduğunu təkrar-təkrar soruşsa da, heç bir cavab ala bilmədi. Çarəsiz ata Reyə tərəf qaçaraq onu sorğu-suala tutdu. Rey heç nədən xəbəri olmadığını dedi. O gün Reyin maşın qəbiristanlığında qətl etdiyi dostluqlarını gizlincə qəlblərinə gömdülər.

Dönüş nöqtəsi

Rey bütün gecəni yatmadı. Yorğanı başına çəkib yumaq kimi bükülmüşdü. Qaranlıqda heç nə görməsə də, gözlərini geniş açıb bir nöqtəyə zilləmişdi. Özünü heç vaxt bu qədər çarəsiz hiss etməmişdi. Nə qorxaqlığına görə özünü lənətləməyə, nə də utancından ağlamağa gücü vardı. İndi onun heç nəyə gücü çatmadı. O, xəyalında belə Abaddonla qarşı-qarşıya gəlməyi düşünə bilməyəcək qədər cəsarətsiz idi.

Səhərə yaxın beyni yenicə düşüncələrin əlindən yorulub narahat yuxuya təslim olan Rey qışqırıq səsinə yerindən dik atıldı. Əvvəlcə nə baş verdiyini anlamadı. Ona elə gəldi ki, bütün yaşadıqları kabus imiş, qəlbində şikəst bir ümidlə yatağından qalxdı. Yarıyüxulu Reyin ilk istəyi cəld geyinib Xaqengilə getmək, dostunu bağrına basmaq oldu. Birdən yenə dəhşətli bir fəryad eşidildi, ardınca da aqlaşma səsi ətrafi bürüdü. Qorxa-qorxa pəncərəyə yaxınlaşdı, pərdəni aralayıb həyətə baxdı. Şirniyyat dükanı tərəfdə böyük izdiham vardı. Bu vaxt anası ağlaya-ağlaya otağı daxil oldu.

– Rey, Rey, Xaaqen... O ölüb!

Ananın dili topuq vurur, güclə danışındı.

– Nə, ölüb?!

Rövşən Abdullaoğlu

Qadın Reyi bağırına basdı. Göz yaşları içərisində, sanki onu yenidən tapmış kimi üzündən-gözündən öpdü:

– Hə, özünü otağında asıb!

Kiçik liman şəhərinin sakit həyatını kabusa çevirmiş silsilə qatil kimdir?
İllər önce yoxa çıxmış kriminal avtoritet, hər gün üzləşdiyi insanların arasında maskalanmış psixopat, yoxsa qaranlıq dünyadan təşrif
buyurmuş qorxunc cəhənnəm əcinnəsinin özü?

"Abaddon" psixoloji detektivromanını şəhərimizin
bütün kitab mağazalarından əldə edə və ya
onlayn sifariş verə bilərsiniz.

Əlaqə nömrəmiz:

  (+994 55) 404 31 32

ÖLKƏDAXİLİ ÇATDIRILMA PULSUZDUR.

Qiyməti 10 AZN

Romanlarımız dünyanın məşhur ədəbi tənqid qurumlarının gözü ilə:

İki unudulmaz həyat hekayəsi Rövşən Abdullaoglunun emosional cəhətdən çox təsirli və iddialı “Bu şəhərdə kimsə yoxdur” romanında kəsişir. Abdullaoglu fəlsəfə, poeziya, ritorika və özünüdərki ustalıqla bir-birinə hörüb. Bununla da gözlənilməz gedişata malik və son dərəcə dərin, mənali bir əsər ərsəyə gətirib.

“Self Publishing Review”

Müəllif Villi ilə Visamin timsalında iki güclü xarakter yaradır; çox maraqlı dönüşlər və həqiqi müdriklik də qatmaqla hekayəni zənginləşdirir. Öz səmimiyyət libasını qürurla daşıyan və oxucunun ruhunu qidalandıran cəlbedici bir hekayədir.

“Kirkus Reviews”

Irqi, mədəni baryerləri aşan, ailəsi tərəfindən tərk edilməkdən müharibənin törətdiyi təhlükələrə qədər həyatın müxtəlif uğursuzluqlarının öhdəsindən gələn çox dəyərli əsərdir.

“IndieReader”

Romanın ideyası – nikbin bir insanın bir pessimistin həyatına daxil olaraq onun baxış bucağını və həyatının axarını dəyişməsi diqqətçəkən və canlıdır. Nəşr gözəl qələmə alınıb. Baş qəhrəmanın mehriban, müdrik bir insanla getdikcə dərinləşən ünsiyyət nəticəsində təkamül etməsi böyük məharət və dərin duyarlılıqla işlənib.

“BookLife Prize”

Fərqli aləmlərdən olan iki qəhrəmanın müzakirələrində fəlsəfi yanaşmanı sevən, açıqfikirli oxucuların təfəkkür etmələri üçün çox məqamlar var.

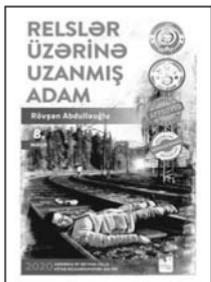
“BookLife Reviews”

“Bu şəhərdə kimsə yoxdur” səni yaxşıya doğru dəyişəcək həmin o insanı və həm də öz kimliyini tapmaqdan bəhs edən gözəl bir hekayədir. Mən yazarının böyük pərəstişkarıyam, onun “Rəslər üzərinə uzanmış adam” romanını da çox bəyəndim. Rövşən Abdullaoglu usta yazarıdır!

R.Tanveer, “Readers’ Favorite” üçün

“Bu şəhərdə kimsə yoxdur” romanı 2020-ci ildə Amerikada keçirilən “Readers’ Favorite” beynəlxalq kitab müsabiqəsində “beş ulduz” fərqlənmə nişanı qazanıb.

“Reislər üzərinə uzanmış adam” çox güclü əsərdir. Rövşən Abdullaoğlu incə, səlis və ehtirasla, təfərrüat və atmosferi heyrətəmiz dəqiqliklə hiss edərək yazıır, sətirlərinə qədim müdriklik hopmuş müasir roman ortaya qoyur.

“IndieReader”

Əsərin süjeti inandırıcıdır, fəlsəfi baxımdan da mövzu aktual və həyati ənənələrinin və ciddi fəlsəfi təhlilin çox maraqlı uzlaşmasını görürük.

“Kirkus Book Reviews”

Abdullaoğlunun digər əsərlərində olduğu kimi, burada da müasir bilgilərin, ənənələrinin və ciddi fəlsəfi təhlilin çox maraqlı uzlaşmasını görürük.

“Self-Publishing Review”

Boris Pasternakin “Doktor Jivaqo”sunun, Xalid Hüseynin “Min möhtəşəm günəş”inin pərəstişkarları üçün əla seçimdir.

“BookLife Reviews”

Burada mühüm fəlsəfi suallar qabardılır... Dərin məzmunlu, geniş dünyagörüşlü bədii ədəbiyyata dəyər verən oxuculara şiddətlə tövsiyə edirəm.

“Readers’ Favorite”

“Reislər üzərinə uzanmış adam” əsəri 2020-ci ildə Amerikada keçirilən “Readers’ Favorite” beynəlxalq kitab müsabiqəsinində “beş ulduz” fərqlənmə nişanı qazanıb, finala qədər yüksələrək bədii ədəbiyyat – mədəniyyət janrında qızıl medalla təltif edilib.

“Ləpirçi” silsiləsi Afrika tayfalarının gizli və aşkar düşmənlərdən, böyük bir materikin təleyini dəyişməyə cəhd edən cəsur və mərd insanların mübarizəsindən danışır. Bu kitablar, eyni zamanda oxucunu müxtəlif Afrika tayfalarının qədim mədəniyyəti, inanc və əfsanələri, insanla təbiətin əsrarəngiz rəbitəsi ilə də tanış edəcək; həyat fəlsəfəsi, yaradılış, insan və cəmiyyətin psixologiyası ilə bağlı mühüm suallara aydınlıq gətirəcək.

Silsilənin ilk kitabı olan “Mən yemələ deyiləm” Afrika xalqları arasında ən çox zülmə məruz qalmış tayfalardan biri olan piqmeylərdən bəhs edir. Digər tayfaların bir heyvan kimi ovlayıb yediyi bu insanlar daha sonra yerlilərlə yanaşı, həm də aqdərili istilaçılar tərəfindən hər cür təcavüza məruz qaldılar. Dünyanın ən qıسابoy xalqi olan piqmeylər XX əsrin əvvəllərində Avropa və Amerika heyvanxanalarında “təkamülü tamamlanmamış insan” adı ilə canlı eksponat kimi qəfəs-də saxlanılırdılar.

Yumruq boylu insanların talelərini dəyişmələri üçün qarşılarda duran ən mühüm sual bizi, bəlkə də, heç vaxt düşündürməyib: insan olduğunu isbat etməyin bir yolu varmı?